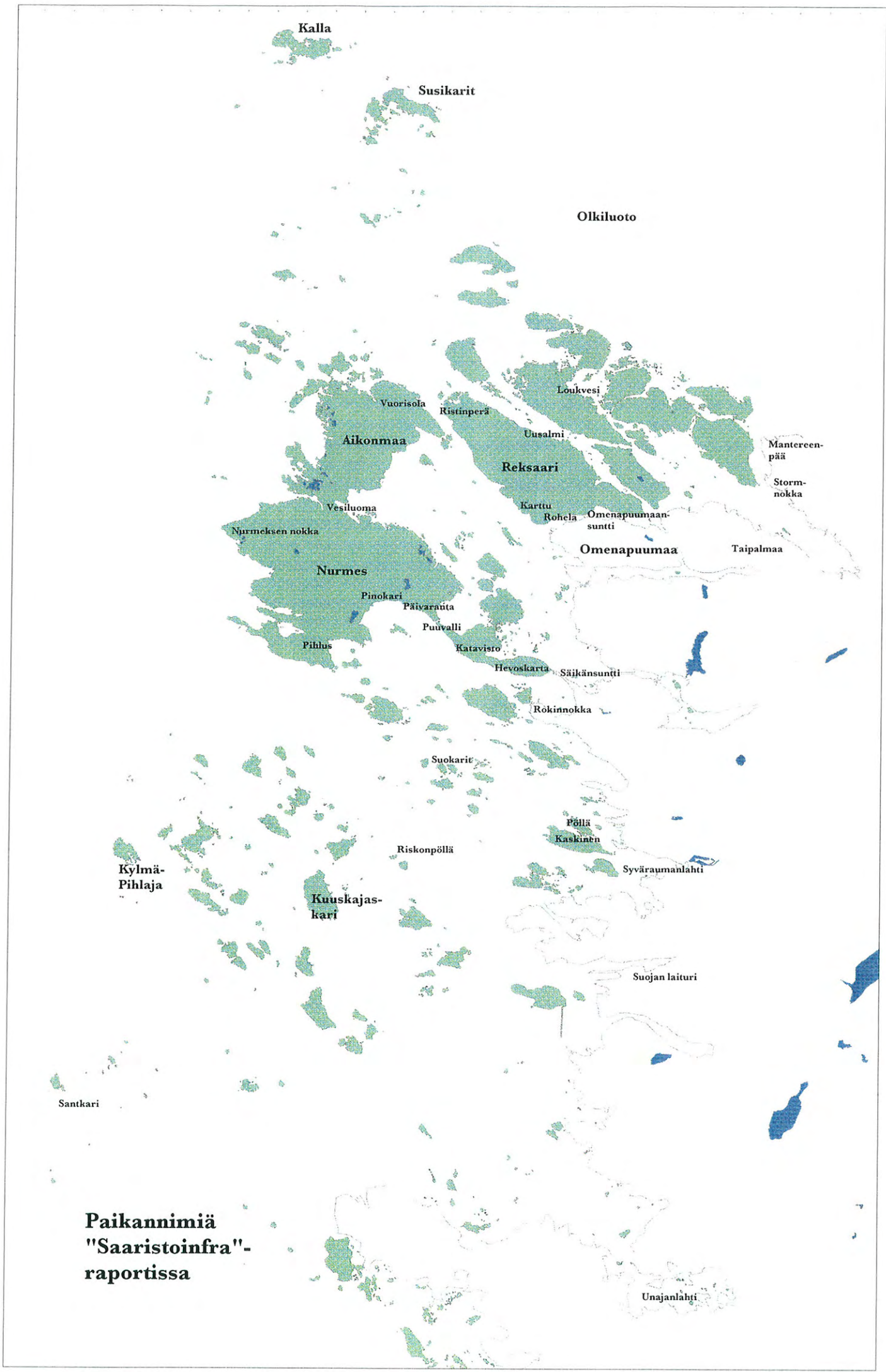

saaristoinfra

**Paikannimiä
"Saaristoinfra"-
raportissa**

Unajanlahti

Tämä raportti on

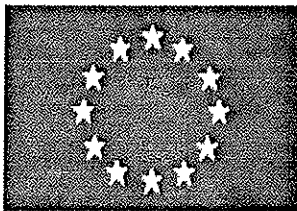
"Rauman saaristo toiminta- ja luonnonympäristönä" -

projektin loppuraportti

ja samalla

"PRE Raumanmeren kansallispuisto" -projektin suunnitelma.

YHTEISTYÖTÄ

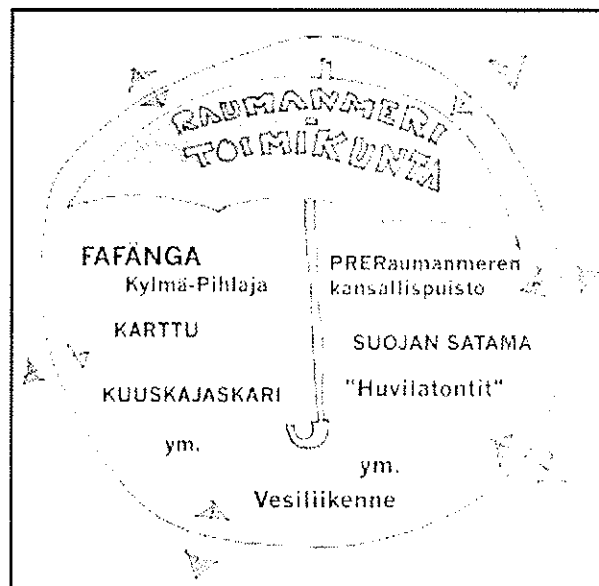

EUROOPAN
ALUEKEHITYS-
RAHASTO

Molemmat projektit ovat EU:n tavoite 2 - rakennerahaston tukemia. Rahoitustahona on edellisessä ollut Lounais-Suomen ympäristökeskus. Jälkimmäisen rahoittajana on ainakin projektin alussa Satakuntaliitto.

Rauman kaupunki vastaa osaltaan hankkeiden rahoituksesta.

"Rauman saaristo toiminta- ja luonnonympäristönä" -projektin ("Saaristoinfra" -projektin) moottorina on ollut Rauman kaupungin ympäristövirasto. "PRE Raumanmeren kansallispuisto" -projektin organisointi vastaa pääpiirteissään edellistä, mutta hanke liittyy Rauman kaupungin laajempaan kokonaisuuteen, jossa yhteisenä tekijänä on kaupunginhallituksen asettama Raumanmeri-toimikunta ja aiheina useita merialueeseen liittyviä hankkeita. Kullakin erillishankkeella on omat toimijansa ja yhteystahonsa.

Risuparrat, viherpiipertäjät matkailuasiamiehinä?

Olen 30 vuoden ajan toiminut lähellä maankäytönsuunnittelua, kaavoitusta ja ympäristönsuojelua. Seitsemänkymmenluvulla oli menestyneen kaavoittajan hyvä työkalu tenän teko. Piirettiin rajoja, joiden sisällä oli rajoituksia. Maankäytön suunnittelun järjestelmä teki myös passiivisuudesta suunnittelukeinon. Suunnittelematta jättäminen jähmetti alueen maankäytön, kaavoittajilla oli oikeus sanoa EI, koska aluetta ei oltu suunniteltu .

Menettely saattoi olla ajalle onnellinen kun suunnittelukapasiteettia ja tietoa ympäristöstä puuttui. Asenne loi kuitenkin vasta-asenteen, joka oli 1980-luvulta lähtien riski ympäristön arvoille. Taloudelliset intressit ja luonto nähtiin vastakohtina ja äänivallaton luonto oli helppo sivuuttaa.

Aika liittoutua

Suomi ei sittenkään ole kuin Afrikan väitetään olevan: kansallispuistojen luontoarvot mitataan vain matkailuvirtojen määrillä.

Mutta Suomessakaan emme voi perustaa luonnon vaalimista yksin sen itseisarvon varaan. Samoin kuin taide 1800-luvun lopulla organisoidusti liittoutui teollisuuden kanssa on tämä projekti esimerkki siitä kuinka luonnon vaaliminen pyrkii tasavertaiseen yhteistyöhön yhteiskunnan taloudellisten intressien kanssa. Taiteen ja teollisuuden liittoutumassa organisoitiin taideteollisuus korkeakouluineen ja ammattialoineen eikä ainakaan siinä kumppanuudessa taide ole jäänyt heikommaksi astiaksi.

Kansallispuisto on hyvä väline

Kansallispuistojen aika on nyt parhaimmillaan. Sen luonnonsuojelulaissa määritetty konsepti vastaa hyvin luonnon vaalimisen ja matkailun yhteensovittamisvaatimuksiin. Konseptiin kuuluvat runsas tietämys luonnosta, sen tiedon helppo saavutettavuus, yhteinen hyväksyntä rajoituksista sekä paikallinen elinkeinonäkökulma.

Kansallispuistojen arvoa ei luo kansallisen puistoverkoston harvuus, vaan puistoissa sijaitsevan luonnon vetovoima.

Ympäristöosaajilla vetovastuu

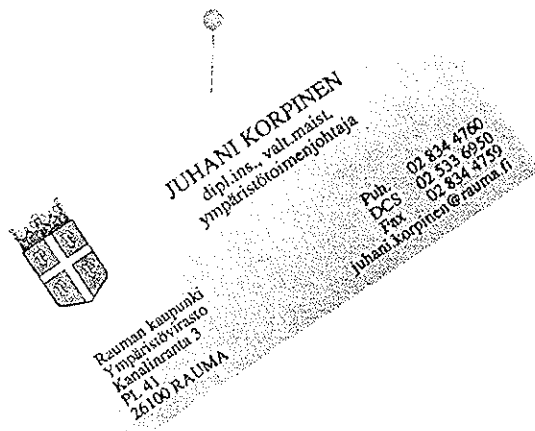
Ympäristöhallinnon, luontoharrastajien ja muiden ympäristövirtuoosien ei pidä tyytyä 1970-luvun kaavoittajan tapaan tenän tekijäksi. Yhteistyössä joudumme etsimään ratkaisuja, jotka ottavat huomioon matkailun intressit, mutta jossa luonnon vaaliminen on ykkösteemana. Satakunnan Luonnonsuojelupiirin aloite kansallispuistosta ja (aistittavissa olleen hankekuihtumisen seurauksena) aloitteen kampanjointi "Saaristoinfra" -projektissa ovat olleet juuri tuota ympäristötyöläisten aktiviteettia.

Paikallista agendaa

Tukea yhteistyölle saa vaikutusvaltaiselta taholta. Kestävän kehityksen käsitteen alla on kansainvälisestäkin julistettu: Meidän tulee toteuttaa ympäristön kannalta järkeviä ja paikallisen kulttuurin huomioon ottavia matkailun kehittämissuunnitelmia.

Joulukuussa 2000

Juhani Korpinen

Sisällys

0. Saaristohanke kestävän kehityksen merkeissä	4
I. Palvelupisteet Rauman saaristossa	5
EHDOTUKSET	
A. Syväraumanlahti	5
• Rantahuoneet	7
• Opastetaulut	8
• Matonpesupaikat	8
• Kalastuslupamyynti	
• Sukelluslautan tukikohta	8
• Miljöön kohentaminen	9
• Kiikartorni	9
• Otanlahden-Fåfångan kehittäminen	10
B. Melontareitit	11
• Laavut	13
• Nuotioringit	14
• Uudet varaustuvat	14
• Melontareittiesite	14
• Mantereen lähtöpisteet	14
• Mantereenpään saunajärjestelyt	14
C. Patikkareitti	16
• Uudet varaustuvat	19
• Opastetaulut	19
• Reittiesitteet	19
• Maisematyöt	20
• Päivärannan laituri	23
• Kulttuurihistoriakohteet	23
• Vesistöylitykset	26
• Maanomistajasopimukset	27
• Manneryhteys	27
• Reksaaren retkitaitoreitti	28
D. Varaustuvat	28
• Hevoskarta	29
• Pinokari	30
• Vesiluoma	32
• Vuorisola	33
• Rohela	33
E. Kartun leirintäalue	35
F. Luontopolut	36
• Omenapuunmaan luontopolku	36
• Reksaaren luontopolku	36
• Unajanlahden lintukeskus	36
G. Sukelluskohteet	38
• Santkarin pooki	38
• Riskonpöllän sukelluspuisto	38
• Vaihtuvat kohteet	38
H. Pihluksen laituri	40
I. Kylmä-Pihlaja	40
J. Kuuskajaskari	42

II. Toimintaa ja infoa 45

EHDOTUKSET

A. Saaristolaiselämän muistumia Pinokarissa 45

B. Talkooleireillä luonnonlaitumia ja hakamaita 45

C. Saaristoisäntä 47

E. Tiedon hankintaa 48

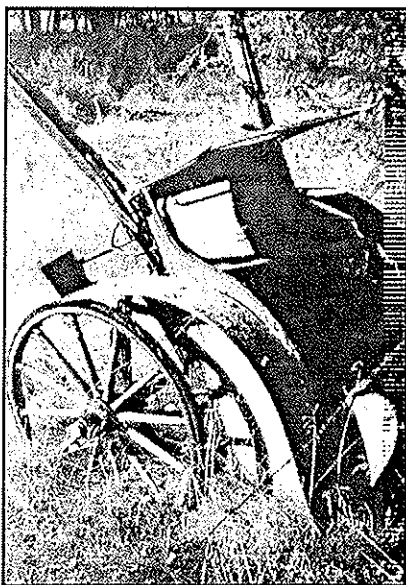
F. Tiedon jakamista 48

G. Kalastus 48

III. Raumanmeren kansallipuisto todeksi 51

PERUSTELTU NÄKÖKANTA

IV. Suunnitelman päivittäminen 61

Raportti ei sisällä kuvausta saariston luonnosta. Rauman saariston kasvillisuudesta ja linnustosta on olemassa omat julkaisunsa. Tässä raportissa viitteitä saaristoluonnosta antavat valokuvat.

Kuvaajat:

Antti-Jaakko Koskenniemi
sivu 46

Ilmakuva-aineisto/Rauman kaupunki
sivut 11, 17

Kalle Saarinen
sivut 6, 12 (alakuva)

Kuva-arkisto/Rauman museo
sivut 35 (alakuva), 39 (yläkuva), 49

Lentokuva H.Vallas
sivut 39 (alakuva), 41

Raimo Sundelin
välilehdet 1, 3-5
sivu 58

Taneli Korpinen
sivu 34 (alakuva)

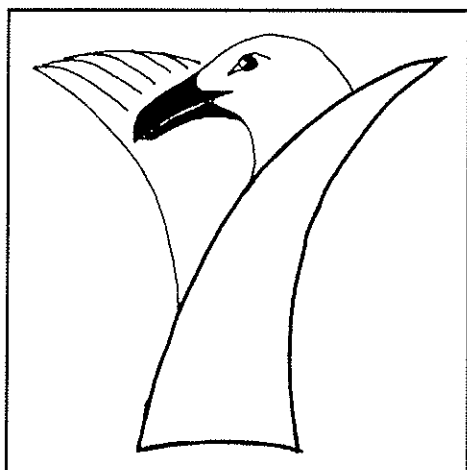
Juhani Korpinen
muut

0. Saaristohanke kestävän kehityksen merkeissä

Rauman paikallisagendan eli kestävän kehityksen ohjelman logossa kaupungin nimikkoeläin truut eli isokokoinen lokki katsoo tulevaisuuteen omasta suojaisesta ympäristöstään.

Rauman kestävän kehityksen ohjelmassa 1998 on asetettu tavoitteeksi Rauman saariston käyttäminen kaupunkilaisten omaksi ja matkailijoiden iloksi vaalimalla saariston luontoa, kalastoa ja kulttuuriperintöä sekä järjestämällä mahdollisuuksia saariston luonnon kokemiseen.

Meidän tulee toteuttaa ympäristön kannalta järkeviä ja paikallisen kulttuurin huomioon ottavia saaristomatkailun kehittämishajelmia.

Saariston käyttöä tulee ohjata luonnon sietokyvyn huomioonottavasti siten, että myös tulevilla sukupolvilla on mahdollisuus saariston aidon luonnon kokemiseen.

Rauman kestävän kehityksen ohjelman 98 ajankohtaisiksi hankkeiksi on kirjattu Saaristoinfra-projekti - Rauman saaristo toiminta- ja luonnonympäristönä sekä Raumanmeren kansallispuisto - Rauman saaristoa mukaan tunnettuun ja monipuoliseen kokonaisuuteen.

Näistä jälkimmäinen on PRE Raumanmeren kansallispuisto-projekti.

Rauman saaristo toiminta- ja luonnonympäristönä- projekti:

- Alkanut kesäkuussa 1998
- Rahoittajina Rauman kaupunki ja Lounais-Suomen ympäristökeskus/tavoite 2-ohjelma
- Työntekijänä Juhani Korpinen/Rauman kaupunki, ympäristövirasto
- Mukana laaja yhteistoimintaverkko

Projektin tavoitteet:

1. toteuttaa pienimuotoisia retkeilykohteita , ympäristönhoitoa sekä luontokohteiden suojelua Rauman saaristossa
2. suunnittelee ja kampanjoi laajaa kokonaisratkaisua saariston luonnon vaalimiseksi ja matkailun kanavoimiseksi.

I. Palvelupisteet Rauman saaristossa

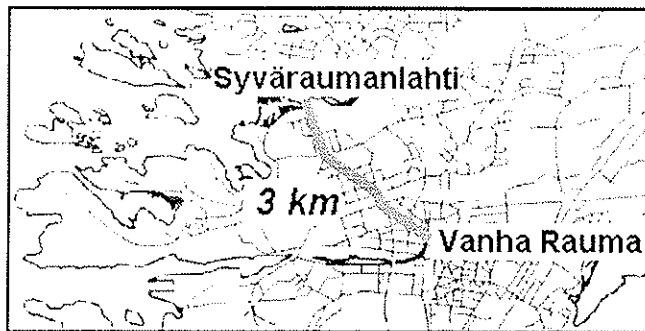
EHDOTUKSET

A. Syväraumanlahti

Syväraumanlahti on portti merelle aivan kaupunkirakenteen sisällä. Olemassa olevaa runsasta palveluvarustusta lisätään siten, että eri tavoin saaristossa retkeilevät löytävät tavoittelemansa kohteet Syväraumanlahden kautta.

Rauman ydinkeskustasta on Syväraumanlahdelle matkaa noin kolme kilometriä.

Syväraumanlahtea manerrantoineen ei sisällytetä mahdolliseen kansallispuistoon, mutta rakentamattomat puistoalueet alkavat välittömästi lahden luoteisnurkalta Kaskisten saaresta.

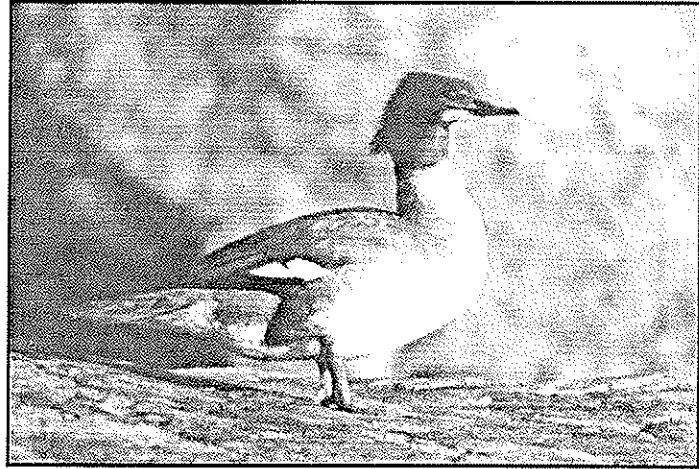

Rauman matkailun tärkeä vetovoimatekijä on Vanha Rauma. Kävelymatkan päässä siitä on tarjolla toinen kiinnostava kohde: saaristo. Vanhaan Raumaan tutustuvat, olivat he tulleet vaikkapa Tampereelta tai Japanista, kaipaavat matkaohjelmaansa maailmanperintökohteen lisäksi luontoa.

Jo olemassa:

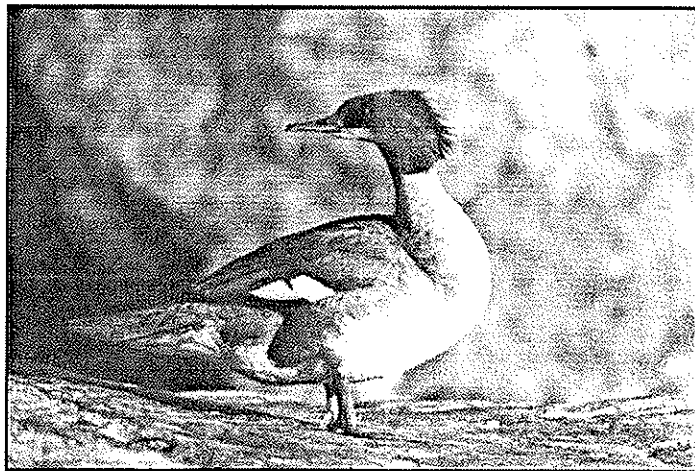
- pienveneiden kotisatama
- polttonesteiden jakeluasema veneille
- kioskikahviloita
- ravintoloita
- vesibussin lähtö- ja saapumislaituri
- laituripaikkoja charterveneille
- vierasvenelaituri
- vierasvenesatama
- pysäköintialueet
- leirintäalue, retkeilymaja
- yleisösauna
- uimarantoja
- maauimala
- veneilijöiden jätepisteitä
- pienvenenosturi
- pienveneiden laskuluiska
- melojien ja sukeltajien varastotiloja
- näkötorni
- taideyhdistyksen näyttely ja kahvila
- kesäteatteri
- matonpesupaikka
- puistokalusteita

Syväraumanlahdella retkeilijä saa ensikosketukset vesilintuihin. Tyypillinen laji on mm. isokoskelo. Aivan Kiikartornin lähellä voi seurata myös lokkiyhdyksunnan pesimäpuuhia.

Toimenpiteet:

1. rantahuoneet
2. opastetaulut
3. matonpesupaikkojen siirto laitureilta maalle
4. kalastuslupamyynti
5. sukelluslautan laituripaikka
6. rantamiljöön kohentaminen kansallispuiston portiksi
7. Kiikartorni-näkötornin käyttö kesäaikaisena saaristoinfopisteenä
8. Otanlahti-Fåfångan alueen kehittäminen eri suunnitelman mukaan

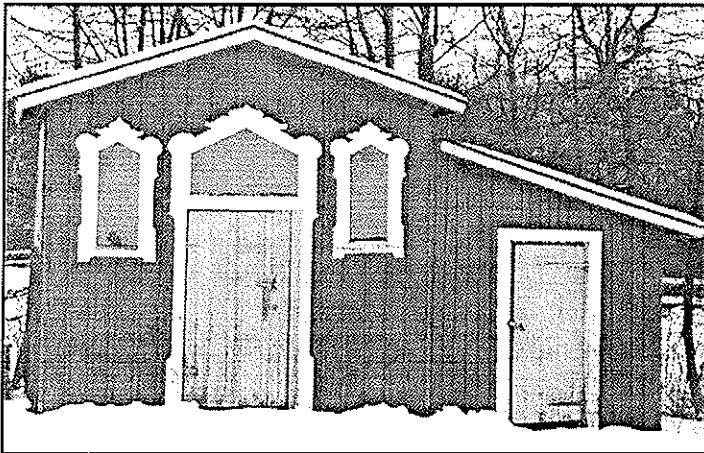
A.1 Rantahuoneet

Rantahuoneet ovat pieniä aittamaisia varastoja. Varastoja käyttävät alueen palvelutuottajat kuten vesikuljetusyritykset ja sukellus-, melonta- sekä kalastusmatkailun yritykset ja yhdistykset.

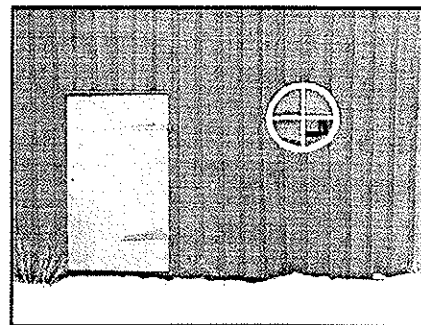
Rantahuoneet sijoitetaan Suvitien varteen siten, etteivät ne estä näkyvyyttä kulku- ja oleskelualueilta merelle. Yhtenä vaihtoehtona on Suvitien pysäköintikentän ja mattojen kuivatuskentän välialue. Rakennukset sopeutetaan miljööseen käyttäen viitteellisenä esikuvana varastosuulia Nokan torpan pihalla.

Rakennukset toteutetaan yhteisen suunnitelman pohjalta joko niiden haltijoiden toimesta tai kaupungin rakennuttamina. Rakennuksen hallintaan ei liitetä oikeutta rakennuspaikan tai sen ympäristön hallintaan. Kunnossapidosta huolehtivat rakennusten käyttäjät. Rakennukset toteutetaan siten, että käytön mahdollisesti loppuessa ne voidaan poistaa pienin kustannuksin.

Varastot korvaavat mm. maalaiturilla olevan, ympäristöön sopeutumattoman varastokontin.

Suvitien rantahuoneet kaipaavat esikuvakseen alueen olemassa olevaa rakennuskantaa. Aiheet suodatetaan tämän päivän muotokieleen, mutta massoitus ja muistumat otetaan vanhasta.

A.2 Opastetaulut

Suvitien varren ranta-alueelle sekä Poroholmaan rakennetaan opastetaulut. Opastetaulussa on saaristokartta palvelu- ja luontotietoineen sekä tilaa vaihtuville ilmoituksille.

Opastetaulut pystyttää saaristoprojekti. Taulujen ylläpito jää Rauman kaupungin ympäristötoimelle yhtenä sen tiedottamisvälineenä.

A.3 Matonpesupaikat

Matonpesulaiturit korvataan maalle sijoitettavilla pesualtailla. Toimenpiteellä vähennetään paitsi ravinnekuormitusta myös parannetaan rannan esteettistä vaikutelmaa.

Toimenpiteestä vastaa Rauman kaupungin tekninen toimi.

A.4 Kalastuslupamyynti

Kalastuslupia kaupungin kalavesille ryhdytään myymään Kiikartornissa tai itsepalvelupisteen avulla. Toimenpiteellä lisätään ennen kaikkea lyhytaikaisesti kalastamassa käyvien palvelua.

Asiasta huolehtii Rauman kaupungin ympäristötoimi.

A.5 Sukelluslautan tukikohta

Suvitien laiturialueelta varataan tila liikkuvan sukelluslautan vakinaiseksi sijoittamiskohteeksi. Paikka valitaan siten, että sukelluslautta ohjatusti rakennettuna soveltuu paikalle.

Laiturijärjestelyistä huolehtii Rauman kaupungin tekninen toimi. Lautan rakentamista ohjaa ympäristöön sopeutumisen näkökulmasta Rauman kaupungin rakennusvalvonta.

A.6 Miljööön kohentaminen

Keskeisimmät osat (kuten aallonmurtajalaituri) Suvitien varren pengerlaitureista maisemoidaan kattamalla pengerreunat louheketivet osittain kätkevillä pyöreillä luonnonkivillä, ns. välppäkivillä.

Allonmurtajalaiturilla toimivalle polttonesteen jakamolle luodaan sellaiset toimintaedellytykset erityisesti vesihuollon ja venepalveluiden kannalta, että se voi parantaa toimintaympäristöään.

Aallonmurtajalaiturin käyttöä varastointiin ja pysäköintiin vähennetään.

Toimenpiteistä huolehtii Rauman kaupungin tekninen toimi.

A.7 Kiikartorni

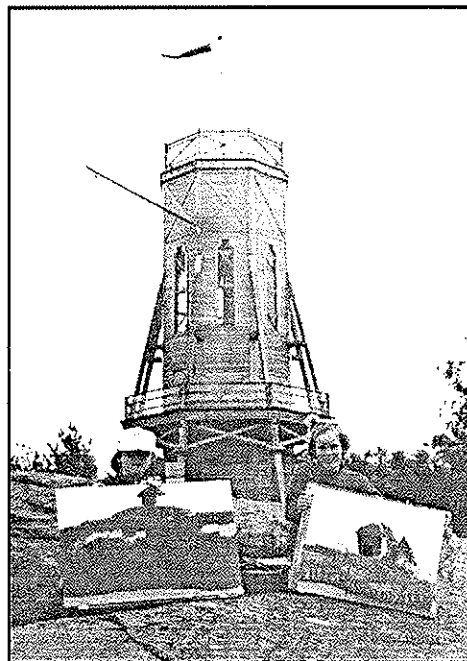
Kiikartorni on näkötorni, joka on rakennettu vanhan satamassa sijainneen rakennuksen mallin mukaan. Torni on avoinna matkailijoille kesäaikoina.

Tornin sisätiloja käytetään Raumanmeriesitteiden jakeluun ja seinäesittelyyn. Kiikartornin oppaat koulutetaan antamaan myös saaristoneuvontaa. Infopisteessä myydään kalastuslupia kaupungin vesialueille.

Toimenpiteestä vastaa ympäristövirasto.

(Kiikartorni odottaa maalia pinnalleen! Paineekyllästetyn puun pinta on tuskin kelvannut rakennusvalvonnallekaan rakennuslupaa aikoinaan myönnettäessä.

Maalaustyöstä huolehtii Rauman kaupungin tekninen virasto.)

A.8 Otanlahden-Fåfangan alueen kehittäminen

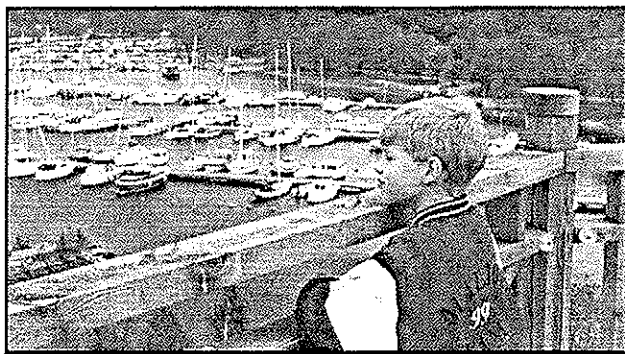
Syväraumanlahden osa-alueen toiminnan ja miljööön kehittäminen tapahtuu omana hankkeenaan. Tavoitteena on ranta-alueen käytön tehostaminen vapaa-ajankäytössä. Hanke kytkeytyy meneillään olevaan Petäjäksen alueen kehittämiseen. Periaatteena on Petäjäksen alueen käyttö luonnon ja rauhallisen ympäristön kokemiseen ja Otanlahden ympäristön varaaminen toiminnallisiin tarkoituksiin. Fåfangan ranta-alueella tulee kuitenkin ottaa huomioon viherympäristön merkitys luonnon paikalliseen monimuotoisuuteen ja maisemaan.

Kehittäjinä ovat Rauman kaupunki ja alueella toimivat yhdistykset ja yritykset.

Samanaikaisesti saaristoinfratyön kanssa kaupungin kaavoitusyksikkö kokosi suunnitelmaa Otanlahden-Syväraumanlahden ranta-alueiden kehittämiseksi. Rauman ympäristölautakunta oli jo 1996 tehnyt omat ehdotuksensa. Suunnitelmien perusrungot ovat yhdenmukaisia tässä suunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden kanssa.

Toteutusvastuu painottuu PRE Raumanmeren kansallispuisto -projektin ulkopuolelle kaupungin tavanomaisena infran toteuttamistyönä tai erillishankkeena. Paljon on jo valmiina. (Veneilijöiden jätekeräyspisteitä ei tarvita lisää, sen sijaan Suvitien katos kannattaa siirtää syrjään puhuttelevan merinäköymän väylältä!)

Syväraumanlahdella on harmillista riittävän vesisyvyyden puuttuminen suurille, esimerkiksi perinnepurjealuksille. Sellaisille laivoille sopiikin paremmin sataman yhteydessä, Rauman Kanalin suulla sijaitseva ns. Suojan laituri. Satamaa, mielenkiintoisesta ympäristöstään huolimatta, ei kuitenkaan ehdoteta tässä suunnitelmassa saariston ykkösportiksi, koska sen yhteydet pohjoiseen saaristoon ovat suojattomampia kuin Syväraumanlahdelta. Syväraumanlahti on rakentamatonta saaristoa lähempänä ja jo muutoinkin matkailijoiden ja retkeilijöiden löytämä.

B. Melontareitit

Rauman pohjoinen saaristo kapeine ja pitkine salmineen on valmis reitistö melontaretkeilyyn.

Suojaisten reittien lisäksi tarjoutuu mahdollisuus kohdata niiltä käsin aavaa, suojattomampaa merta.

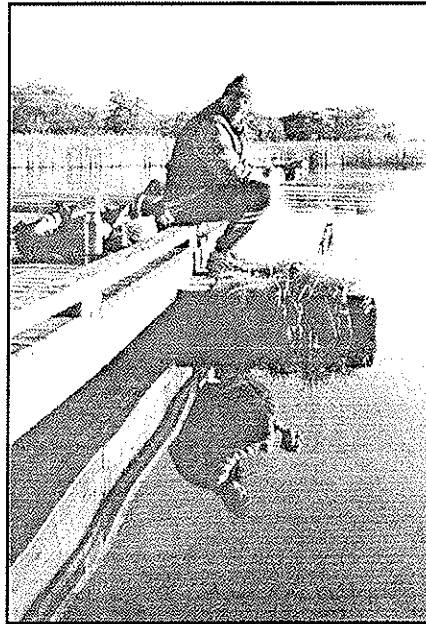

Syväraumanlahdelta kertyy matkaa pohjoisen saariston ytimeen noin 12 kilometriä. Lähempänä sijaitsevia määränpäitä ovat esimerkiksi Pöllän-Kaskisten salmi (1,5 km), Suokarit (3,5 km) ja Hevoskarta (4 km).

Jo olemassa:

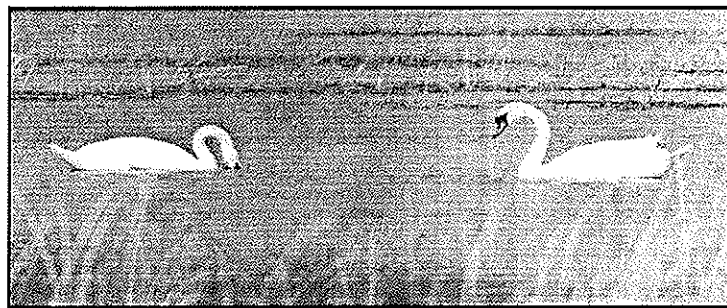
- Reksaaren leirintäalue
- Rohelan varaustupa
- Vesiluoman varaustupa
- Hevoskartan varaustupa-aihio
- Pinokarin varaustupa-aihio
- Saariston luontopolut
- Yleiset leiriytymispisteet

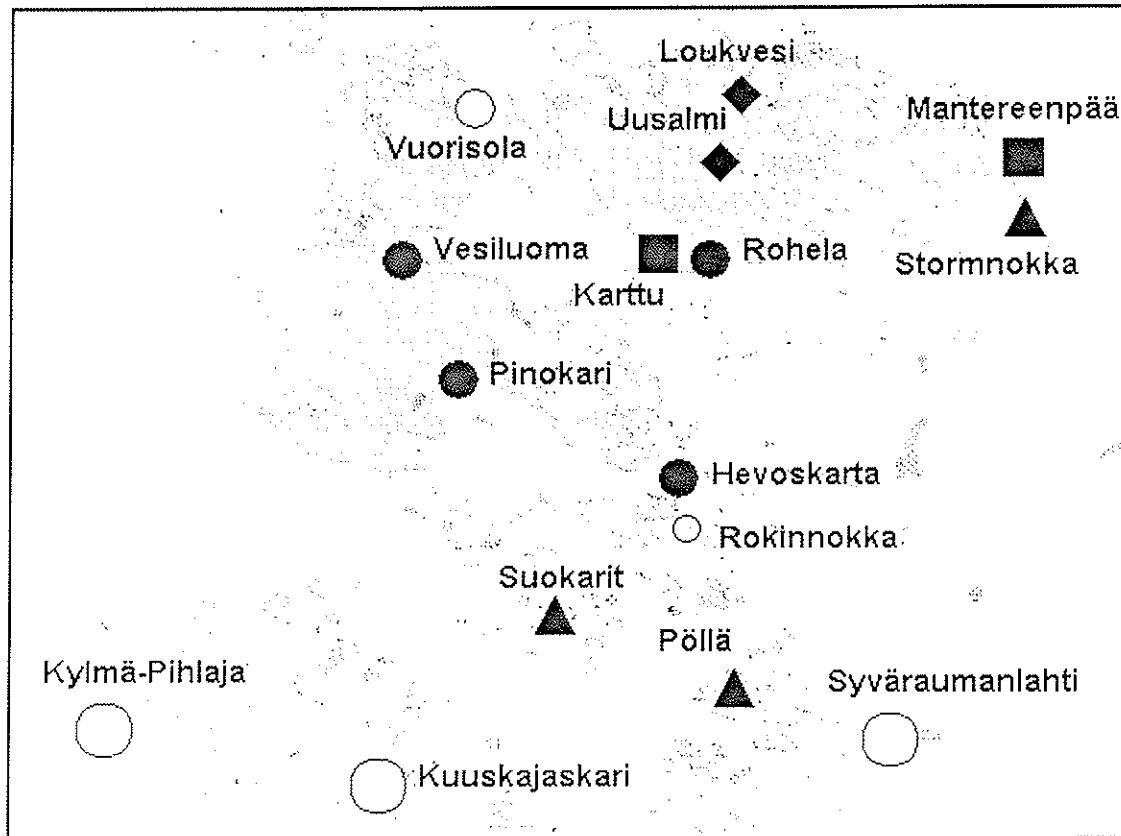
Vesiluoman reittiä ei merkitä.
Varaustupa soveltuu parhaiten
melojille, soutumiehille
ja jalan vaeltaville.

Toimenpiteet:

1. Loukveden laavu
2. Nuotioringit
3. Uudet varaustuvat
4. Melontareittiesite
5. Syväraumanlahden toimenpiteet
6. Mantereenpään saunajärjestelyt

Pohjoisessa saaristossa meloja kohtaa vesilinnuista vaikkapa
itsensä kaltaisen tulokkaan, kyhmyjoutsenen.

Melontarekeliyn palvelupisteet keskittyvät pohjoiseen saaristoon. Kuvassa tähän tarkoitukseen soveltuvien tukikohtien sijainnit.

B.1 Laavut

Melontaseura rakentaa Kivi-Reksaaren pohjoisrannalla olevalle Rauman kaupungin omistamalle alueelle kiinteän yöpymislaavun, käymälän, laiturin ja nuotioringin. Melontaseura myös ylläpitää kohdetta järjestämiensä ohjattujen retkien määränäänä. Kohde sijaitsee ehdotetun kansallispuistorajauksen ulkopuolella.

Vaikeakulkuisuutensa takia aluetta tuskin käytetään veneilykohteena.

Lähtökohtana on, ettei rantautumista alueelle rajoiteta. Melontaseura huolehtii alueen ylläpidosta.

Toinen laavu rakennetaan Reksaaren pohjoisosaan Uusalmen rannalle. Toteuttajana on nuorisotoimintaa tuottava säätiö, jonka projektiohjelmaan kuuluu myös retkeilypalvelujen järjestämistä. Projekti huolehtii myös alueen puuhuollosta toimintansa ajan. Projektin jälkeen puuhuolto siirtyy ympäristövirastolle.

Kohde on saavutettavissa paitsi vesitse myös jalkaisin Reksaaren Kartusta ja Rohelasta.

Laavu rakennetaan vanhastaan leiriytymispaikkana käytetyille niemelle. Niemeltä avautuu suojaisuudestaan huolimatta kaunis näkymä länteen, auringonlaskun suuntaan. Laavupaikka voi toimia myös tukikohtana tehtäessä melontaretkiä avoimelle merialueelle.

B.2 Nuotioringit

Melontaseura rakentaa käyttöodotustensa mukaan nuotioringit pääasiassa jo vastaavassa käytössä oleviin kohteisiin kuten Pöllään Kaskisten vastaiselle rannalle, kaupungin omistamalle saarelle Suokareissa sekä Stormnokaksi kutsuttuun mannerrantakohteeseen Puulussa.

Kohteiden yleistä käyttöä ei rajoiteta, mutta esitteen avulla informoidaan muita saaristossa kulkijoita melontaryhmien mahdollisesta saapumisesta juuri ko. kohteeseen.

Rakentamisesta, joka pysytetään vähäisenä, sekä ylläpidosta tarkoituksiinsa huolehtii melontaseura.

B.3 Uudet varaustuvat

Katso kohta varaustuvat.

B.4 Melontareittiesite

Melontaseuran ja saaristoprojektin yhteistyönä laaditaan esite sisältäen parhaat melontareitit, mailhinnousupaikat palveluvarustuksineen sekä luontokohteet.

B.5 Mantereen lähtöpisteet

Edellä erikseen luetelluista Syväraumanlahden toimenpiteistä melontaretkiä tukevat erityisesti opasteet ja rantahuoneet. Mattolaitureilta vapautuva tila tulee osaksi varata melontaretkien lähtötilaksi.

Toinen luonteva lähtöpiste on Rokinnokka, joka on Rauman kaupungin ylläpitämä pieni laiturialue helposti viitoitettavan tieyhteyden päässä.

B.6 Mantereenpään saunajärjestelyt

Mantereenpää on leirialue ja yleinen saunaranta. Saunajärjestelyissä otetaan huomioon saunan käyttömahdollisuudet melontaretkien yhteydessä.

Melonta on yksi parhaiten Rauman saaristoon sopivista retkeilymuodoista.

Moottoriveneilyharrastus siinä muodossa kuin se vielä parikymmentä vuotta sitten kukoisti, on ehkä laantumassa.

"Moottoriveneellä rantaan, nuotion tekoon ja telttaillemaan" houkuttelee aiempaa vähemmän ja harvemmin. Sen sijaan melonnan fyysisuus ja luonnonläheisyys vastaavat ihmisten odotuksia.

Projektin aikaiseksi aiottuun Loukveden laavuun rakentamiseen ei vielä löytynyt voimaa. Hanke on kuitenkin vireillä ja odottaa puutavaran kuljetuskelejä.

Melonnan lisääntyminen edellyttää informaation lisäämistä mahdollisuuksista sekä panostamista ohjattujen melontaretkien järjestämiseen.

Melonta voi oikeastaan olla tässä yleisnimitys lihasvoimalla tapahtuvalle vesillä liikkumiselle. Nähtäväksi jää, muodostuuko soutuveneretkeily tai talonpoikaisilla purjeveneillä retkeily myös Rauman saaristossa trendiksi. Sille lisäväriä toisi vanhan suojaisten rannikkoreitin esiin nostaminen. Maankohoamisen takia tuo reitti kun ei juuri muille vesikulkuneuvoille enää sovellukaan.

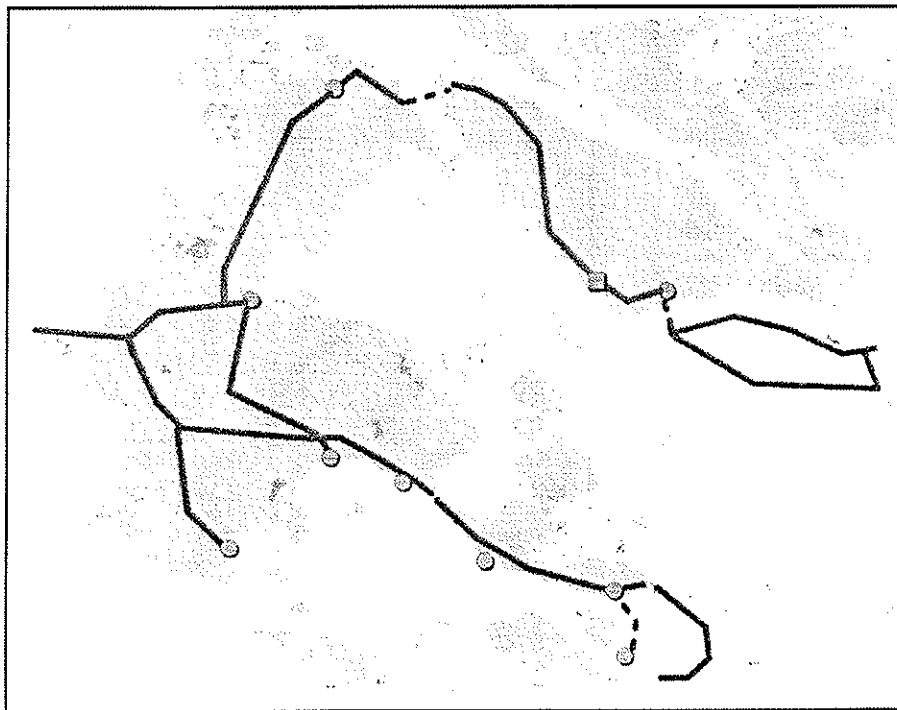
Vanhaa suojaista rannikkoreittiä voidaan tunnistaa karttojen ja muiden asiakirjojen perusteella. Oman dokumenttinsa reitin olemassaolosta antaa myös rannoille jätetyt paarlastit, rahdittomien veneiden vakaata kulkua lisännyt kiviaines aluksen ruumassa. Aineksen joukossa oli usein tällä seudulla tuntemattomia kivilajeja kuten piikiveä. Paarlastin mukana on saapunut myös kasvitulokkaita.

allamerkitryinä vuosina.		Rauman ulkomaan vienti	
Suolattua lihaa	tyy- no- ria	Halkoja	kpl. syliä
Turkkisia	kpl.	Palkkeja	kpl.
Ketun, näkän, hirven nahkoja	kpl.	Lelureitit (ruodepuita) sa- voimia, riukuja (härtingar, sta- kar) humalakeppejä, parruja	kpl.
Pukin, kilin, lampaan, vasikannahkoja	kpl.	Laittoja	rotkia
Härän, lehmän, hevosen vuotia	kpl.	Rasioita, vakkoja (askar) sankkoja, saaveja, tynnyreitä (fat), tiinuja, pohtrimia, tra- teja, pulloja, pyttyjä, kauka- loita, kannuja, seuloja	kpl.
Haukeja	tyy- no- ria	Tervaa	ksiiä
Lehtia	tyy- no- ria	Vientipaikka	
Voita	tyy- no- ria		
Hylkeenrasvaa	astia (fat)		
Hevosia	kpl.		
Tuohia	nip- pua		
	10 k.	1556	Stralsund Räaveli
	6	1557	Danzig Räaveli Stralsund
	12	1561	Danzig Lybeck Stralsund
	3		
	13		
	8		
	110		
	3		
	23		
	8		
	110		
	3		
	300		
	103		
	2500		
	103		
	2500		
	8		
	110		
	3		
	300		
	10 k.		
	6		
	12		
	3		
	13		
	8		
	110		
	3		
	23		
	8		
	110		
	3		
	300		
	103		
	2500		
	103		
	2500		
	8		
	110		
	3		
	300		
	10 k.		
	6		
	12		
	3		
	13		
	8		
	110		
	3		
	23		
	8		
	110		
	3		
	300		
	103		
	2500		
	103		
	2500		
	8		
	110		
	3		
	300		
	10 k.		
	6		
	12		
	3		
	13		
	8		
	110		
	3		
	23		
	8		
	110		
	3		
	300		
	103		
	2500		
	103		
	2500		
	8		
	110		
	3		
	300		
	10 k.		
	6		
	12		
	3		
	13		
	8		
	110		
	3		
	23		
	8		
	110		
	3		
	300		
	103		
	2500		
	103		
	2500		
	8		
	110		
	3		
	300		
	10 k.		
	6		
	12		
	3		
	13		
	8		
	110		
	3		
	23		
	8		
	110		
	3		
	300		
	103		
	2500		
	103		
	2500		
	8		
	110		
	3		
	300		
	10 k.		
	6		
	12		
	3		
	13		
	8		
	110		
	3		
	23		
	8		
	110		
	3		
	300		
	103		
	2500		
	103		
	2500		
	8		
	110		
	3		
	300		
	10 k.		
	6		
	12		
	3		
	13		
	8		
	110		
	3		
	23		
	8		
	110		
	3		
	300		
	103		
	2500		
	103		
	2500		
	8		
	110		
	3		
	300		
	10 k.		
	6		
	12		
	3		
	13		
	8		
	110		
	3		
	23		
	8		
	110		
	3		
	300		
	103		
	2500		
	103		
	2500		
	8		
	110		
	3		
	300		
	10 k.		
	6		
	12		
	3		
	13		
	8		
	110		
	3		
	23		
	8		
	110		
	3		
	300		
	103		
	2500		
	103		
	2500		
	8		
	110		
	3		
	300		
	10 k.		
	6		
	12		
	3		
	13		
	8		
	110		
	3		
	23		
	8		
	110		
	3		
	300		
	103		
	2500		
	103		
	2500		
	8		
	110		
	3		
	300		
	10 k.		
	6		
	12		
	3		
	13		
	8		
	110		
	3		
	23		
	8		
	110		
	3		
	300		
	103		
	2500		
	103		
	2500		
	8		
	110		
	3		
	300		
	10 k.		
	6		
	12		
	3		
	13		
	8		
	110		
	3		
	23		
	8		
	110		
	3		
	300		
	103		
	2500		
	103		
	2500		
	8		
	110		
	3		
	300		
	10 k.		
	6		
	12		
	3		
	13		
	8		
	110		
	3		
	23		
	8		
	110		
	3		
	300		
	103		
	2500		
	103		
	2500		
	8		
	110		
	3		
	300		
	10 k.		
	6		
	12		
	3		
	13		
	8		
	110		
	3		
	23		
	8		
	110		
	3		
	300		
	103		
	2500		
	103		
	2500		
	8		
	110		
	3		
	300		
	10 k.		
	6		
	12		
	3		
	13		
	8		
	110		
	3		
	23		
	8		
	110		
	3		
	300		
	103		
	2500		
	103		
	2500		
	8		
	110		
	3		
	300		
	10 k.		
	6		
	12		
	3		
	13		
	8		
	110		
	3		
	23		
	8		
	110		
	3		
	300		
	103		
	2500		
	103		
	2500		
	8		
	110		
	3		
	300		
	10 k.		
	6		
	12		
	3		
	13		

C. Patikkareitti

Rauman saaristoon kuuluu kalliosaarien ja somerikkoluotojen lisäksi laajat metsäiset saaret, jotka soveltuvat myös jalan vaeltamiseen. Erityisesti Nurmeksen ja Aikonmaan yhteen kasvaneet saaret tarjoavat paikoin lähes erämaista ympäristöä sekä mahdollisuutta pitkiinkin vaelluksiin.

Kaavakuvamaisessa kartassa pohjoisen saariston vaellusreiteistä on kuvattu reittien pääsuunnat, tukikohdat ja vesistön ylityskohdat.

Metsiä halkoo runsas polkureitistö. Suuri osa poluista on muodostunut saaristolaisasutuksen kukoistusaikana luontevina yhteyksinä saarten eri osiin. Retkeilyn ohjaaminen näille väylille on sekä liikkumisen kannalta että häiriintyvien luontokohteiden varjelemisen kannalta tarkoituksenmukaista.

Patikkareitti on tarkoitettu henkilöille ja pienille ryhmille, jotka tavoittelevat

- tietoon tai elämyksiin perustuvia luontokokemuksia,
- fyysistä rasitusta ja siitä palautumista sekä
- mahdollisuutta käyttää retkeilytaitojaan.

Kulkijoiden odotetaan olevan jonkin verran retkeilyä harrastaneita tai ryhmässä tulisi olla ainakin yksi retkeilytaitoja hallitseva. Näin ollen reitin viitoitusta, kulkukelpoisuutta yms. ei nosteta tasolle, joka vähentää erämaan tuntua. Helpommat reitit osoitetaan muualta.

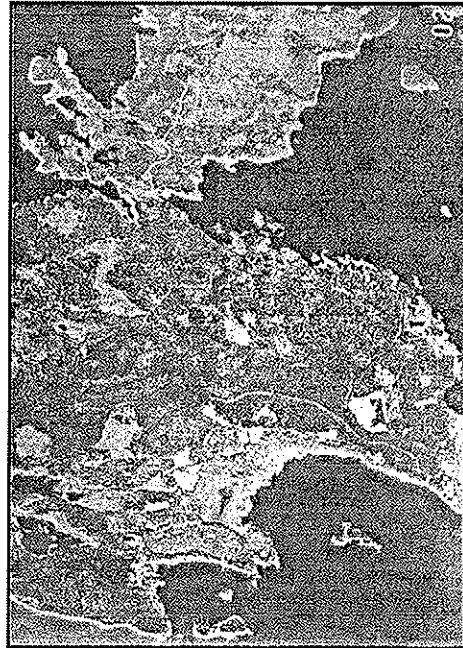
Tavoitereitistön rungon muodostaa lenkkiyhteys mantereella olevasta lähtöpisteestä mantereella olevaan päätepisteeseen. Nämäkin ovat yhdistettävissä, mutta siirtymätaival ei vastanne kulkijoiden ympäristöodotuksia.

Metsävaelluksen lisäksi kokonaisreitti sisältää vesistöylityksiä.

Suuri osa reitistöalueesta on Rauman kaupungin omistuksessa. Vaellukset suuntautunevat varsinkin aluksi juuri näille alueille. Muualla, siltä osin kuin kyse ei ole jokamiehen oikeuksien käyttämisestä, reitin perustaminen edellyttää sopimista maanomistajien kanssa ja sopimusten vahvistamista esimerkiksi ulkoilureitin perustamisen avulla.

Saaristoon on perinteisesti kuulunut metsätalous. Metsät ovat hoidettavissa siten, ettei ristiriitaa retkeilykäytön kanssa synny.

Nurmeksen-Aikonmaan ilmakuvassa näkyvät paitsi maankohoamisrantojen muodot myös polkuverkon osia.

Jo olemassa:

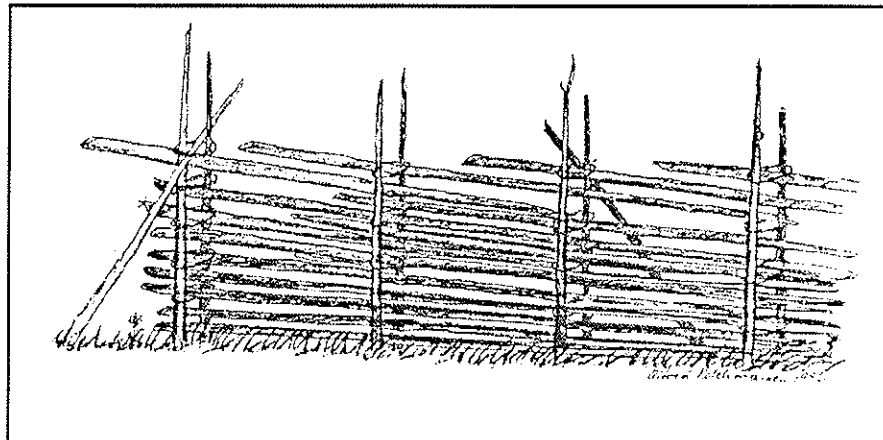
- Polkuverkosto
- Reksaaren leirintäalue
- Rohelan varaustupa
- Vesiluoman varaustupa
- Pinokarin varaustupa-aihio
- Vuorisolan varaustupa-aihio
- Saariston luontopolut
- Yleiset leiritympisteet

Patikkareitin runko muodostuu vanhoista hyväpohjaisista metsäteistä. Kulkija liikkuu sekä metsäisissä että meren maisemissa.

Toimenpiteet:

1. Uudet varaustuvat
2. Opastetaulut
3. Reittiesitteet
4. Maisematyöt
5. Päivärannan laiturit
6. Kulttuurihistoria-kohteet
7. Vesistönylitysjärjestelyt
8. Maanomistajasopimukset
9. Manneryhteys
10. Reksaaren retkitaitoreitti

Patikkareitti opastetaan kartan ja viitteellisten opasteiden avulla. Tällaiseksi sopii mm. risuaita, joka perinteisesti on kuulunut asutun saariston maisemakuvaan.

C.1 Uudet varaustuvat

Katso kohta D.

C.2 Opastetaulut

Syväraumanlahden opastetaulun lisäksi vaellusreitille opastavat taulut pystytetään Reksaaren leirintäalueelle, Omenapuunmaan luontopolun lähtöpisteeseen, Vesiluoman, Vuorisolan, Pinokarin, Hevoskartan ja Rohelan varaustuville sekä Päivärannan laituralueelle.

Opastaulut sisältävät tiedot suositeltavista kulkureiteistä tukikohtineen sekä arvokkaista ympäristökohteista.

Kulkijan odotetaan kuljettavan mukanaan alueen karttaa tai tuntevan reitit muutoin. Polkujen varteen ei edellä mainitusta syystä pystytetä viittoja. Sen sijaan kulkemista ohjataan muiden rakennettavien, maastoon sopivien maamerkkien avulla. Tällaisia ovat metsälaitumien näreaidat, pötkelöpuut, luonnon kuusiaidat yms.

C.3 Reittiesitteet

Jaettava reittiesite sisältää tiedot suositeltavista kulkureiteistä tukikohtineen sekä arvokkaista ympäristökohteista.

Esitteen kartta on peitepiirroksen omainen. Pohjana käytetään Rauman kaupungin kartta-aineistoa. Kulkija voi kuljettaa mukanaan peruskarttaa.

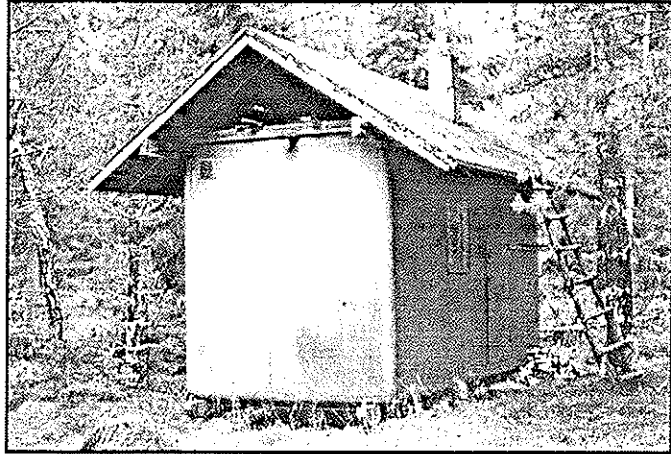
Välimatkat ilmoitetaan todennäköisinä kulkuaikoina.

Esitteeseen liitetään mahdollisia yhteystietoja venekuljetuksen tilaamiseksi.

C.4 Maisematyöt

Reitin varrella tehdään pienimuotoisia maisematöitä vaurioiden poistamiseksi sekä poikkeuksellisten arvokkaiden pienmaisemien palauttamiseksi.

Rauman kaupungin omistamalta alueelta poistetaan sellaiset työmaakopit ja vastaavat rakennelmat, jotka eivät sovellu ympäristöön ja jotka eivät palvele varaustupien käyttöä. Toimenpiteistä huolehtii rakennelmien haltijat.

Nurmeksen lasikuituisen työmaakopin tarve jäänee vähemmälle, kun Vesiluoman tallikämpä saadaan käyttöön saunan lisäksi.

Hakkutähteitä ei tyystin poisteta alueelta, mutta niiden haittavaikutusta vähennetään korjaamalla hakkuutähderangat varaustupien polttopuiksi. Alue pysytetään osittain metsätalousskäytössä, mutta taloudelliset tavoitteet sopeutetaan retkeilijän tavoitteisiin ja työmenetelmiksi etsitään ympäristövaatimukset parhaiten huomioonottavat tekniikat. Toimenpiteistä huolehtii Rauman kaupungin metsätoimi.

Nurmeksen ja Aikonmaan metsien käyttö on herättänyt viime vuosikymmeninä voimakasta keskustelua. Pienen metsäsodan piirteitä oli 1980-luvulla metsäautoteiden rakentamisen yhteydessä. Nyt nuo väylät ovat heinittyneet hyväksi vaellusreiteiksi. Nurmeksen itäosassa olevan aarnimetsän suojeleminen on kaupunkilaisaktiivisuuden saavutus. 1990-luvun alun metsäsuunnitelmat mahdollistivat toimenpiteitä, jotka olisivat vähentäneet alueen luontoarvoa. Nykyinen metsänkäsittely alueella on ympäristön paremmin huomioon ottavaa kuin metsäsuunnitelman ehdotus.

Yleiskaavan suunnittelun yhteydessä 1990-luvun alusta lähtien on metsänkäsittelytavoitteita taivuteltu. Yleiskaavakartalla on rajattu kokonaan käsittelemättömäksi jätettävät alueet. Toisaalta on selvästi todettu, että osa alueesta on syytä säilyttää ympäristöarvot huomioon ottavana talousmetsänä. Syynä ovat retkeilykäytön marjastus-, sienestys- sekä vaihtelevien metsänäkymien vaatimukset.

Metsän käsittelyn perusasioita ovat lisäksi:

- kiertoajan pidentäminen talousmetsäosallakin 120 vuoteen
- tiestön säilyttäminen heinittyneenä ja teitä kujamaisesti rajaavan puuston raivaamattomuus
- kosteikkojen vapaa muodostuminen, ojitus- ja ojakunnostusten välttäminen

Vaellusreitit joillekin osille palautetaan risuaidat muistumina saariston maatalouskäytöstä.

Kotieläimiä laidunnetaan ainakin Pinokarissa ja Rohelassa. Kotieläinmäärää kasvatetaan.

Toimenpiteet toteutetaan osana saaristoprojektia. Projektin jälkeen laiduntamisen toivotaan pysyvän Rauman 4H-yhdistyksen toimintamuotona.

Pinokarissa kokeiltiin lampaita maisemanhoitajina kolmena kesänä. Toiminnan viritti Rauman 4H-yhdistys. Tähän kuuluivat lampaiden hankkiminen ja "paimentyön" organisointi. Kahtena kesänä lampaat olivat rakennetussa aitauksessa. Aidan rakentamiseen osallistuivat myös Rauman Luonnonystävät ry, joka aiemmin oli pitänyt pihapiirissä niittotalkoita. Niittäminen laajalla alueella ei ollut täysin riittävää maiseman säilyttämisen kannalta.

Kahtena kesänä säännölliset käynnit lampaiden luona helpotti eläinten kiinniottaamista syksyllä ja merikuljetusta takaisin mantereelle. Sen sijaan kolmantena kesänä projektissa kokeiltiin harvennettuja tarkastuskäyntejä. Lampaita ei myöskään lisäruokittu kesän aikana. Niinpä, kun lampaat elokuun lopussa joko hirven kaataman aidan kohdalta tai muutoin esimerkiksi koiran ajamana siirtyivät laajan metsäalueen eläjiksi, eivät ne enää suostuneet vapaaehtoisesti kiinniotettaviksi.

Syksyllä järjestettiin perinteiseen tapaan isolla talkoojoukolla ketjuetsintä, jolloin lampaat saatiinkin takaisin aitaukseen.

Myöhemmin vapaasta elämästä haltioituneina ja vahvakuntoisina ne kuitenkin ylittivät aidan ja "palasivat luontoon".

Lammas pystyy selviytymään hyvinkin tavanomaisesta talvesta, mikäli sen ravintohoito on järjestetty. Se hakeutuu myös suojaiseen paikkaan, joita Pinokarin vanhoissa rakennuksissa on tarjolla. Rehun kuljettaminen saareen on keli-rikkoaikana kuitenkin vaikeaa ja siksi projektissa ei ryhdytä lampaiden talvikokeiluun. Raportin kirjoittamisvaiheessa onkin ensimmäinen, musta pässi, tuotu katraasta mantereelle talvikarsinaansa. Pässin kiinniottamista helpottaa se, että se puskemisviettinsä sanelemana tulee sankarillisesti kiinniottaajansa kohti.

Sinänsä työläs vaikkakin hauska lammasepisodi toi projektille haettua lammastietoutta. Lammas on hyvä ja sitkeä maisemanhoitaja. Venekuljetukset eivät ole ongelma. Toimintaa jatketaan. Lammasmäärää kannattaa maisemahoidon tehokkuuden kannalta lisätä. Ongelmana on perinnemaisemaan sopivien aitauksien rakentaminen. Vähitellen lammaverkkotyypiset aidat vaihdetaan perinteisemmällä tavalla tehdyiksi. Retkeilijöiden ja lampaiden yhdessäoloa isojen saarien aitauksikohteissa pitää lisätä eläimien kesynä pysyttämiseksi. Sen sijaan pienemmissä saarissa lampaat tulevat toimeen keskenäänkin, mikäli luonnonravinto riittää. Yhteistyökumppaneita lammastalouden harrastajista näyttää löytyvän.

Luvattomat leiriytymisrakennelmat kuten saunat ja pressukatokset poistetaan. Toimenpiteitä suorittaa tekninen virasto maanomistajana.

Uusien rakentamista estetään tiedottamisella ja saaristoisäntätoiminnalla osana saaristoprojektia.

Luvattomien leiriytymisrakennelmien historia Rauman saaristossa on vahva ja värikäs. Tarjolla on ollut kattahuovalla kauttaaltaan päällystetty ja maihin nostettu kalastusalus, asuntovaunu ja pyörillä kulkeva työmaakoppi ulkoluodolla sekä monenlaista pressuviriteilmää suojaisemmissa paikoissa. Tarinan mukaan luodolle omavaltaisesti viety työmaakoppi on närkästyneitten retkeilijöiden operaationa uitettu sumuisen yön turvin meren syvänteeseen.

Luonnon vaurioiden sijaan puheenaiheeksi nouseekin useimmiten harmi hyvän leiripaikan varaamisesta luvattomilla rakenteilla.

Kuvan maasaunan tienoon valtaukseen kuuluivat myös lentopallokenttä, leiripöydät ja kaksi laituria. Arvaa hankkeen harmittaneen toisia.

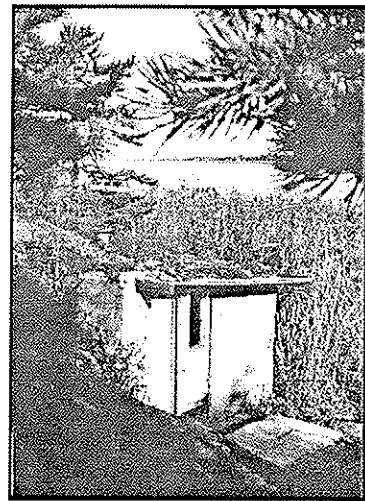
Projektin aikana sauna on kaupungin toimesta purettu.

Projektin aloitteesta Rauman kaupunginhallitus on maanomistajana päättänyt laajentaa jokamiehen oikeutta omistamillaan saarialueilla siten, että leiriytyminen on sallittu jopa viikoksi. Oikeuden laajennus on samalla rajoitus: yli viikon mittaiset leiriytymiset on kielletty.

Päätöksen johdosta pressukatoksiin on viety kehoituksia poistaa pitkäaikaiset rakennelmat. Maanomistajan tekemää omavaltaista siivoamista ennen tarvikkeiden muuttumista jätteeksi on poliisin ohjeiden mukaan vältetty.

Toiminta on tuottanut vain vähän tuloksia. Syksyllä siivottavaa on riittänyt.

Villin leiriytymisen haittojen välttäminen onnistuu parhaiten ohjaamalla leiriytymistä sitä varten varattuihin palvelupisteisiin: varaustupiin, laavu- ja nuotiopaikoille, leirintäalueelle, Kylmä-Pihlajaan ja Kuuskajaskariin.

C.5 Päivärannan laituri

Nurmeksen rantaan, Puuvallin ja Päivärannan välialueelle rakennetaan matala, kapea ja mahdollisimman lyhyt pengerlaituri vaellusreitille rantautumista varten. Laituri toimii pysäkkinä vesibussireitin varrella, joskin vesibussin sijaan todennäköisempiä käyttäjiä ovat pienemmät alukset.

Laiturin avulla varmistetaan vesisyvyyden riittävyys aluksella, jonka syväys on noin metri. Laituriin ei liitetä pollareita eikä peräpoijuja.

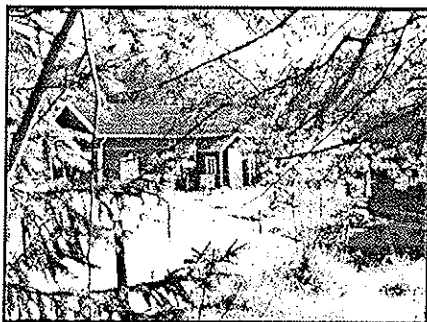
Laituri toteutetaan saaristoprojektin osana. Laiturin ylläpito siltä osin kuin sitä tarvitaan on kaupungin teknisen viraston tehtäviä.

C. 6 Kulttuurihistoriakohteet

Vaellusreitin ympäristössä pidetään esillä seuraavia kulttuurihistoriakohteita:

Saaristolaistilojen rakennukset:

Kaupungin hallinnassa ovat Pinokari, Karttu ja Rohela. Pinokarissa ja Rohelassa toteutettavat toimenpiteet on kuvattu varaustupaselostuksessa. Karttu on leirintäaluekäytössä menettänyt kulttuurishistoriallista aitouttaan, mutta sen jäljellä olevaa arvoa tulee ylläpitää.

Päivärannan tilan rakennukset eivät ole Rauman kaupungin omistuksessa. Maapohja on sen sijaan Rauman kaupungin vuokralle antamaa aluetta määräaikaisella sopimuksella ilman vapaata siirto-oikeutta.

Vastaavanlaisia yksityisessä omistuksessa olevia, saariston kulttuurihistoriaan liittyviä rakennuksia ovat ns. päiväkalastusmökkit.

Tässä projektissa ei ole puututtu näiden kohteiden käyttöön, vaikka niille oma sijansa kokonaistavoitteissa olisikin. Tulevaisuudessa, tilanteista riippuen jää ratkaistavaksi, voidaanko kohteet liittää saariston retkeilyn ja matkailun palveluinfraan.

Linnoitusrakenteet

Nurmeksen nokka on saaren läntisin kärki, josta avautuu esteetön, laaja merinäköymä. Päivärannan ehdotetusta rantautumislaiturista on etäisyyttä Nurmeksen nokkaan polkua kulkien noin neljä kilometriä.

Nurmeksen nokka oli ensimmäisen maailmansodan aikana yksi Venäjän armeijan läntisen puolustusketjun pienistä linnakkeista. Alueella on jäljellä kahden kallioon louhitun tykkiaseman, mittausaseman ja rakennusten raunioita.

Nurmeksen nokka on jo merinäköymiensä, loistorakennelmansa ja polkuyhteytensä ansiosta vetovoimainen kohde. Mukaan liitetään informaatiota sotilaselämän arjen ja suurvaltojen sotahistoriasta. Informaatiota jaetaan esittein. Loistorakennelmaan voidaan myös liittää opastetaulu. Alueella on vanhastaan suojainen nuotiopaikka.

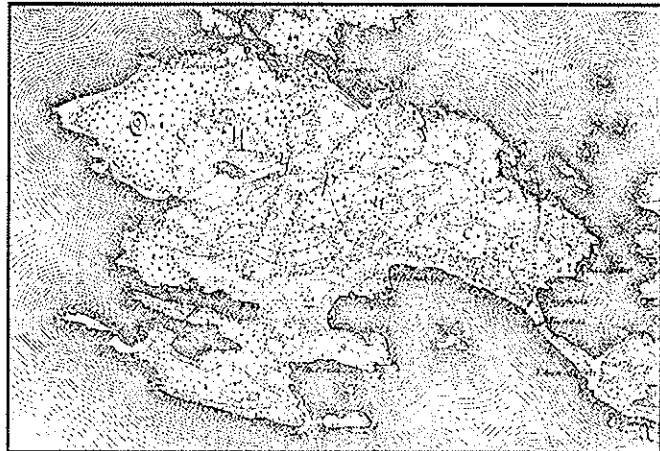
Ensimmäisen maailmansodan aikaisten rakennelmien jäänteet ovat lailla suojatut. Niiden hoito ja kunnostus tapahtuu museoviranomaisten ohjauksessa. Toimenpiteenä on kivijalkojen esillä pitäminen vähäisillä kasvillisuusraivauksilla.

Raumalla ensimmäisen maailmansodan linnakkeiden historiaa on tutkittu rakennettujen kohteiden pohjalta. Venäläisvallan aika on jättänyt seudulle myös paljon muuta. Tarinoiden, paikannimien yms. lisäksi on muistona esimerkiksi venäläinen kartta vuodelta 1903.

Kuvassa Nurmes venäläisen kartan kuvaamana.

Ensimmäisen maailmansodan lisäksi Rauman rantoja on dokumentoidusti koetellut ns. Oolannin sota, josta riittää informaatioaihetta matkailijoille.

Maailmanpolitiikka on Raumalla nähtävissä myös myöhemmiltä ajoilta. Nurmeksen toisen maailmansodan aikaiset rakenteet ovat ehtineet raunioitua, mutta onhan koko Kuuskajaskarin linnakesaari monumenttisen aikaisista ja myöhemmistä YYA-ajan asetelmista.

Myös toisen maailmansodan aikaisten rakennelmien jäänteitä on Nurmeksen nokassa ja Pihluksessa. Näistäkin kohteista laaditaan esite, joskaan ne retkeilijän näkökulmasta eivät ole yhtä vetovoimaisia kuin muistomerkit ensimmäisen maailmansodan ajoilta.

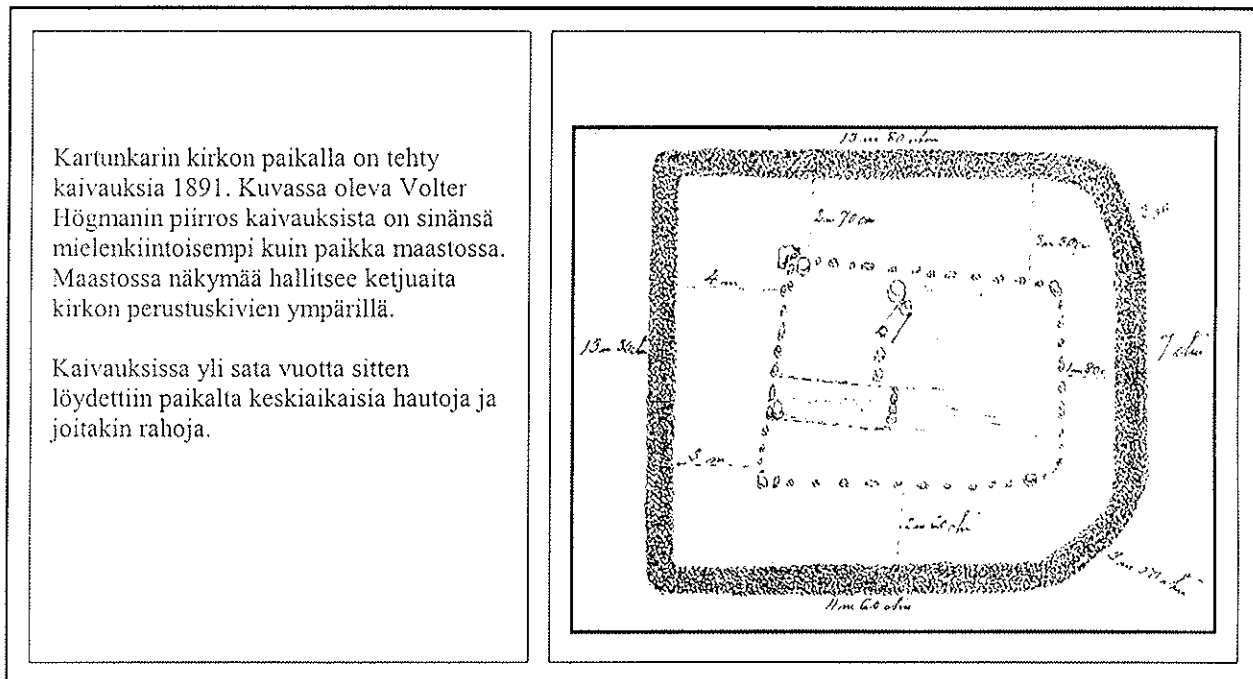
Esitteet laatii saaristoprojekti yhdessä Rauman Museon kanssa. Mahdolliset kasvillisuusraivaukset toteutetaan joko museoviraston alueellisena työnä tai saaristoprojektin toimesta.

Reksaaren kirkkomaa

Reksaaren Kartun leirintäalueen vieressä sijaitsee ns. Kartunkarin kirkkomaa. Vuonna 1891 tehdyissä kaivauksissa kohteesta on löydetty keskiaikaisia hautoja sekä rahoja. Alue on rajattu rautaketjuin. Nähtävillä on luonnonkivinen kivijalka.

Alueen puustoa raivataan museoviraston hoitosuunnitelman mukaan. Työn toteuttaa kaupungin puistotoimi.

Kohteesta laaditaan esite, joka kertoo Kirkkomaan historiasta, joskin epävarmasta. Vastaavasti kohteen opastetaulu uusitaan sellaiseksi, että siihen tutustuva voi eläytyä rakentamisajankohdan maisemaan ja oletettuihin historiantilanteisiin. Esitemateriaalista huolehtii saaristoprojekti.

C.7 Vesistöylitykset

Koko patikkareitti sisältää neljä vesistön ylitystä. Vesistönylityksissä on tavoitteena omatoimisuus yleisen vaellushanteen mukaisesti.

Kaikki kulkijat tuskin kuitenkaan pystyvät vesistöylityksiin mukana kannettavilla kumijollilla, rakennettavilla tilapäislautoilla tai muilla seikkailunomaisilla tavoilla. Vaihtoehtoisia järjestelyjä tarvitaan.

Rokinnokka-Hevoskarta:

Rokinnokan piensatamasta on vesimatkaa Hevoskartan varaustuvalle noin 400 metriä. Ristkarin rannan suojassa kumijollalla siirtyminen on mahdollista, mutta hidasta. Hevoskartan varaustuvan käyttäjille voidaan varauksen yhteydessä vuokrata soutuvene ylitystä varten.

Vaihtoehtoinen ylityskohta on Säikänsuntti, jossa selviää 20-30 metrin melomisella. Jokamiehen oikeuden ylittävä vaellusyhteys Säikänsuntin kautta edellyttää sopimuksia maanomistajien kanssa. Myös luonnonsuojelualue tulee ottaa huomioon.

Säikänsuntin ylittäjiä tulee informoida salmen ajoittain voimakkaasta virtauksesta sekä poikittaisesta veneliikenteestä.

Puuvallin suntti:

Puuvallinsuntin ylittäminen retkeilijän selässään kantamalla kumijollalla on mahdollista. Ylitystä vaikeuttaa ajoittain voimakas virtaus sekä poikittainen veneliikenne.

Jokamiehen oikeuden ylittävä vaellusyhteys Puuvallinsuntin kautta edellyttää sopimuksia maanomistajien kanssa. Myös luonnonsuojelualue tulee ottaa huomioon.

Monet retkeilijät aloittanevat vaelluksensa Nurmekseen ja Aikonmaahan vasta Päivärannan ehdotetulta maalaiturilta. Laituri sijaitsee kolmisensataa metriä Puuvallinsuntista luoteeseen.

Ristinperän suntti:

Ristinperänsuntti on parisataa metriä leveä salmi suhteellisen aukean meren äärellä. Uskaliaimmat ja taitavimmat voivat hyvällä säällä ylittää salmen omin neuvoin. Ylitystä vaikeuttaa myös poikittainen veneliikenne.

Jokamiehen oikeuden ylittävä vaellusyhteys Ristinperänsuntin kautta edellyttää sopimuksia maanomistajien kanssa.

Vaihtoehtoinen ylitystapa on venekuljetuksen tilaaminen esimerkiksi Kartun leirintäalueelta tai muulta venekuljetuksia järjestävältä.

Omenapuunmaansuntti:

Omenapuunmaansuntti on suojainen ja kapea salmi, jonka ylittäminen mukana kannettavalla kumijollalla on sujuvaa.

Vähäisen ja nopeusrajoitetun poikittaisliikenteen takia kohteessa saattaa olla mahdollista myös vaijerilossiveneen käyttäminen. Tällä järjestelyllä saataisiin aikaiseksi vaellusyhteys mantereelta Omenapuunmaan kautta Reksaaren pohjoisnurkkaan, josta jo avautuu avoin merinäkömä länteen.

Toiveita Omenapuunmaansuntin ylittämiseen lautalla tai sauvottavalla suurella veneellä on ilmennyt. Yhteyttä kokeillaan siten, että käyttäjinä voivat olla vain elämymatkojen järjestäjät. Muutoin Reksaareen kulkemisessa tukeudutaan vesibussiyhteyteen tai omatoimiseen vesilläkulkemiseen.

Vesistöylitysten edellyttämiä maanomistajasopimuksia valmistele saaristoprojekti. Niiden tulosten perusteella toteutetaan ylitysten opasteet ja esitteet.

Kyyditystilausten järjestämisestä huolehtii omilla toimintakriteereillään Kartun leirintäalueoimija. Jatkotyössä etsitään lisää keinoja pienryhmien kuljettamiseen patikkareitin varteen.

C.8 Maanomistajasopimukset

Vaellusreitti, jonka olemassaolosta kerrotaan esitteissä tai opasteissa, ylittää jokamiehen oikeuteen perustuvan maastossa kulkemisen. Tämän vuoksi Rauman saariston patikkareitin toteuttaminen kokonaisuudessaan edellyttää yhteistyötä maanomistajien kanssa oheisen kartan osoittamissa kohdissa.

Reittiin liittyvät oikeudet vahvistetaan esimerkiksi ulkoilureittitoimituksessa. Toimenpiteitä valmistele saaristoprojekti.

C.9 Manneryhteys

Täysimittaisen patikkareitin mantereella olevien päätepisteiden välinen etäisyys on yli kuusi kilometriä. Reitti kulkee Hummatuksenpuhdin, Taipalmaan, Haapasaaren ja Salinkedon kautta. Alue on ympäristökuvaltaan hyvää maaseutua. Tästä huolimatta manneryhteys ei muodostune todelliseksi patikkareitin osaksi kuin poikkeustapauksissa.

C.10 Reksaaren retkitaitoreitti

Reksaaren Kartun leirintäalueen ja saaren pohjoisreunalla sijaitsevan etappipisteen välille rakennetaan reitti, jonka varrella on retkitaitojen esittelyyn soveltuvia kohteita. Sisältöä ovat tavanomaiset laavun pystytys, yöpyminen, tulenteko, ruoanvalmistus, metsässä liikkuminen, melonta sekä seikkailunomaiset köysisillat, -tasanteet yms.

Rakenteista ja toiminnasta vastaa Walkers-säätiön elämysmatkailutyöpaja tämän projektin ulkopuolisella rahoituksella. Toimintaa ja sen sijoittumista suunnittelee ja kontrolloi PRE Raumanmeren kansallispuisto-projekti.

D. Varaustuvat

Varaustuvat ovat retkeilijän tukikohtia, jotka toimivat pääosin retkeilijän itse tuottamin palveluin. Käyttöperiaate vastaa pääpiirteittäin tunturi- ja muiden erämaa-alueiden lukittujen, mutta retkeilijän varattavissa olevien tupien käyttöä.

Retkeilijän käytettävissä on:

- yöpymistiloja
- vähäiset kalusteet
- keittomahdollisuus
- osassa kohteita sauna
- varastotiloja
- ranta uintia, peseytymistä ja vesitse liikkumista varten
- polttopuurankoja sekä polttopuiden tekovälineet
- osassa kohteita kaivo.

Varaustuvan käyttäjä huolehtii rakennusten ja alueiden siivoamisesta seuraavaa käyttäjää varten.

Rakennuksia korjataan vuosikorjausten tekemisen tasolla. Mikäli rakennuksen tekninen kestoikä päättyy, luovutaan niiden käytöstä. Tästä poikkeuksena on Rohelan torppa, jota ylläpidetään kulttuurihistoriallisena kohteena tarvittaessa myös kiinteistön omistajan panostuksella sekä Pinokarin rakennukset, joiden rappeutumista torjutaan saaristolaiskulttuurin säilyttämistavoitteisilla hankkeilla.

Varaustuvat luovutetaan retkeilijöiden käyttöön vuorokaudeksi. Varausmaksut ohjataan kattamaan varausjärjestelmästä aiheutuvia kuluja sekä vähäisiä korjaustöitä.

Varauksista huolehtii Rauman kaupungin matkailutoimisto.

Saaristoprojekti laatii kustakin varaustuvasta esitteen.

Varaustupien ylläpidossa noudatetaan ns. köyhän miehen periaatetta. Lähtökohtana on rakennusten säilyttäminen toiminta- vaan ei priimakunnossa. Kun rakennukset nyt käyttöä vaille olisivat tuhoutumiseen tuomitut, pidennetään niiden ikää tässä ehdotetulla toiminnalla. Johtoteema on sama kuin vanhojen rakennuskulttuurikohteiden ylläpidossa: korjataan vain välttämätön.

Ylläpito edellyttää em. laatukriteerin lisäksi kierrätysmateriaalin käyttöä ja edullista työvoimaa (esim. työssä oppiminen).

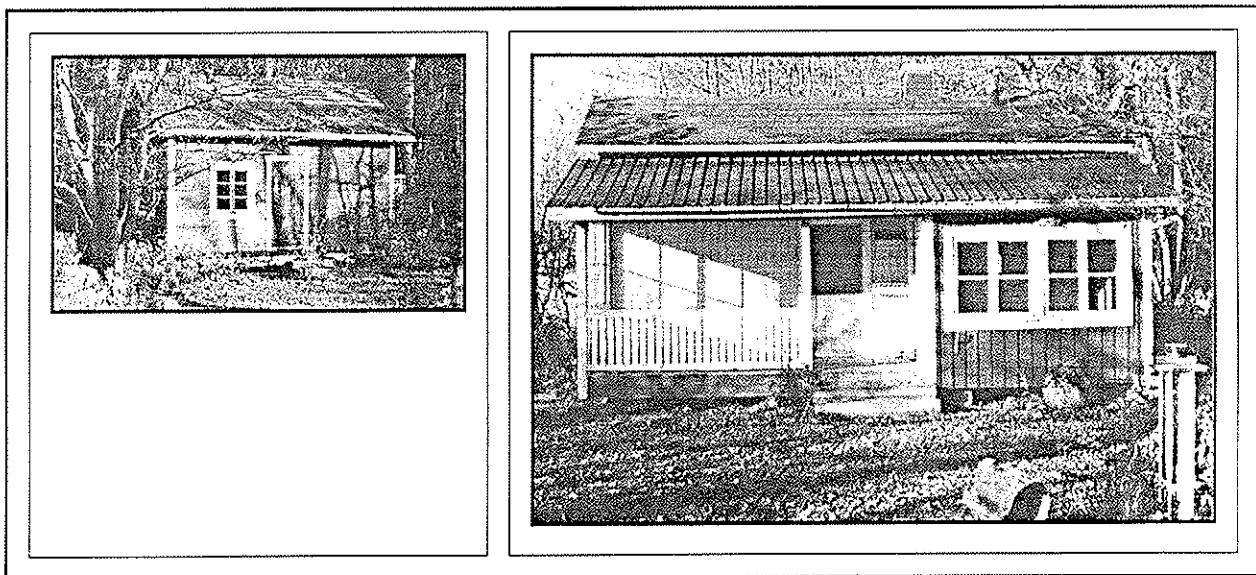
Ylläpitoa koordinoi projektin jälkeen ympäristövirasto, jonka ympäristökohteisiin tulee lisääntyvässä määrin kuulumaan myös saariston ulkopuolisia kohteita kuten luontopolkuja, lintutorneja ja Monnanlammen kalastuspuisto.

Hevoskarta:

Hevoskartan varaustupa on vanha loma-asuntokiinteistö. Kiinteistön omistaa Rauman kaupunki.

Loma-asuntorakennuksen ja saunan yhteisala on 66 neliömetriä. Ramassa on laituri. Vesisyvyys mahdollistaa rantautumisen enintään noin 80 cm syväyksen omaavilla veneillä.

Kiinteistö otetaan varaustupakäyttöön vuonna 2001.

Pinokari:

Pinokarin alue on merkitty asutuksi jo vuoden 1672 kartassa ainoana Nurmeksen torpista. Pinokarin tila on ollut tyypillinen Rauman saariston kalastustila, joka on monimuotoisesti tukeutunut luonnontalouteen.

Tilan päärakennus paloi 1978. Muut seitsemän rakennusta ovat osaksi huonokuntoisia. Kunnostettuina ovat metsästysseuran käytössä rantasuuli ja sauna. Rakennuksissa on jäljellä vanhaa maatalousirtaimistoa.

Kiinteistön omistaa Rauman kaupunki.

Rannan laituri on tuhoutunut. Vesisyvyys mahdollistaa rantautumisen enintään noin 70 cm syvyyksen omaavilla veneillä. Poikkeaminen merkityltä venereitiltä Pinokariin on helppoa, mikäli ohje on luettavissa esimerkiksi esitteessä.

Pinokarin piha-alueita on talkootyönä niitetty useana vuonna. Vuonna 1998 aloitettiin kokeilu lampaiden käytöstä piha-alueen maisemanhoitajina.

Pinokari muodostetaan toimintakohteeksi, jossa esitellään luonnontalouteen perustuvan saaristolais- ja maatalouskulttuurin ominaisuuksia miljöön ja työnäytösten avulla.

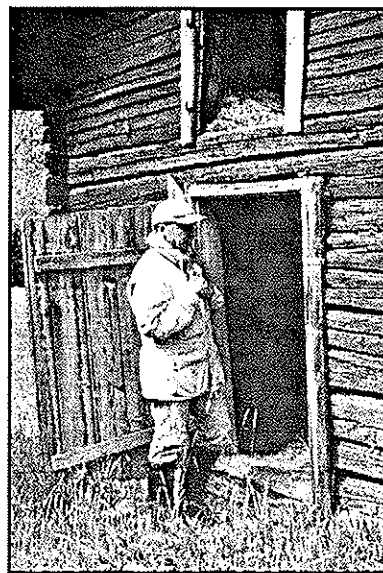
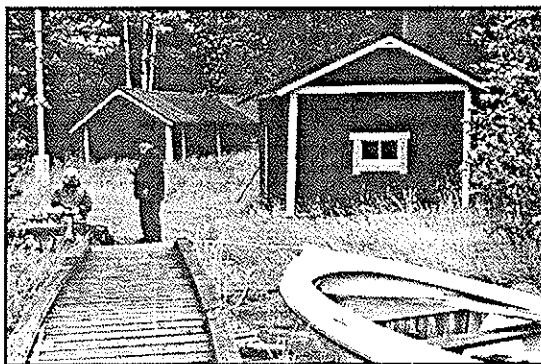
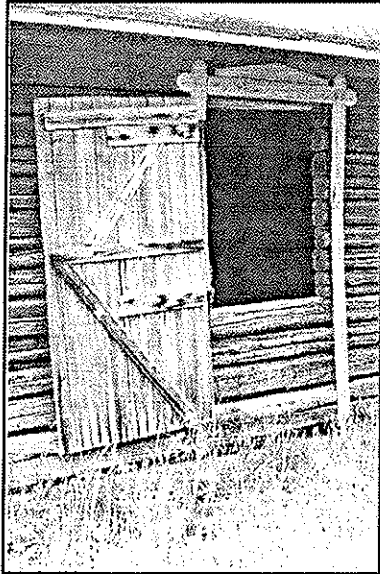
Kohteen sallitaan olevan pysyvästi keskeneräinen. Retkeilijälle annetaan mahdollisuus kokea myös ajan kulumisen jäljet ja kohteen autuus. Erityisesti on varottava alueen varustamista uusilla matkailupalveluvarusteilla.

Ensimmäisen vaiheen toimenpiteitä ovat kattojen korjaukset ja maanpinnan nostamisesta aiheutuneiden kosteusvaurioiden torjunta. Piha-alueen alkuperäistä ilmettä palautetaan raivauksin ja kotieläinlaiduntamisen avulla. Alueelle rakennetaan käymälä.

Osa rakennuksista kuten aitta otetaan ensikunnostuksen jälkeen varaustupakäyttöön.

Tavoitteena on myös uuden retkeilykäyttöön sopivan rakennuksen rakentaminen palaneen päärakennuksen paikalle.

Toteutuksesta huolehtii saaristoprojekti. Toteutukseen kytketään Rauman 4H-yhdistys luonnontalouden ja vanhojen työtapojen esittelytoimillaan.

Vesiluoma:

Vesiluomassa on 21 neliömetrin suuruinen saunarakennus, noin 50 neliömetrin suuruinen vanha talousrakennus, majoitusparakkeja sekä laituri. Majoitusparakissa on yöpymistilat neljälle henkilölle sekä kamina. Kohdetta käytetään myös puutavarakuljetusten lastausalueena.

Kiinteistön omistaa Rauman kaupunki.

Ranta on matala. Rantautuminen enintään 70 cm syväyksellisellä veneellä on mahdollista. Reitti on hankala. Vesiluoma soveltuu parhaiten jalkaisin ja kanooteilla tehtävien retkien poikkeamispaikaksi.

Vesiluoma otetaan varaustupakohteeksi 2000.

Alueelta poistetaan työmaakopit.

Hirsinen hyväkuntoinen talousrakennus kunnostetaan lämmittämättömäksi yöpymistilaksi. Kunnostaminen tarkoittaa siivoamista, sisäpintojen pesemistä sekä kiinteiden laverien rakentamista seinille. Lisäksi osa porstuatilasta eristetään polttopuu- ja tavaravarastoksi.

Kaivo puhdistetaan. Rakennukset maalataan punamultamaalilla.

Toimenpiteistä huolehtii saaristoprojekti.

Vesiluoman rakennuksiin on kokeiluajana kohdistunut kohteista eniten ilkivaltaa. Paikalla näyttää toimivan sääntö, jonka mukaan ympäristön vauriot oikeuttavat rikkomaan lisää.

Ryteikön keskellä oleva sauna koettiin enemmän suojaiseksi käymälän korvikkeeksi kuin löylyhuoneeksi.

Projektin aikana kokeiltiin rikutun saunan oven pitämistä avoinna. Toimenpide säästikin saunan enemmältä tuholta.

Alueen käyttö puutavaran lastaukseen saattaa myös antaa joillekin käsityksen saunan, suulin, laiturin ja muiden rakennelmien toisarvoisuudesta.

Piha-alueen lisäraivaukset, rakennusten kunnostus ja informaatio vähentänevät ilkivaltaa.

Vuorisola:

Vuorisola on 1960-luvulla rakennettu omakotikiinteistö. Kiinteistön omistaa Rauman kaupunki. Omakotitalon huoneistoala on 100 neliömetriä. Kiinteistöön kuuluu myös talousrakennus.

Vuorisola otetaan varaustupakäyttöön kohteista viimeisenä. Mahdollista on, että mikäli ylläpidon kustannukset käyvät hyötyyn nähden kohtuuttomiksi, rakennus korvataan kaksoislaavulla.

Kohde sijaitsee etäällä. Myös rantautumispaikka on hankala keliherkkyyden takia.

Rohela:

Rohela on saaristolaiistorppa 1870-luvulta.

Kiinteistön omistaa Rauman kaupunki.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaan asuinrakennuksen huoneistoala on 50 neliömetriä. Miljöönn kannalta tärkeä on myös vanha talousrakennus. Uudempi sauna on suuruudeltaan 21 neliömetriä. Kiinteistöllä on myös eläinsuojana käytetty tilapäisrakennus ja laitur.

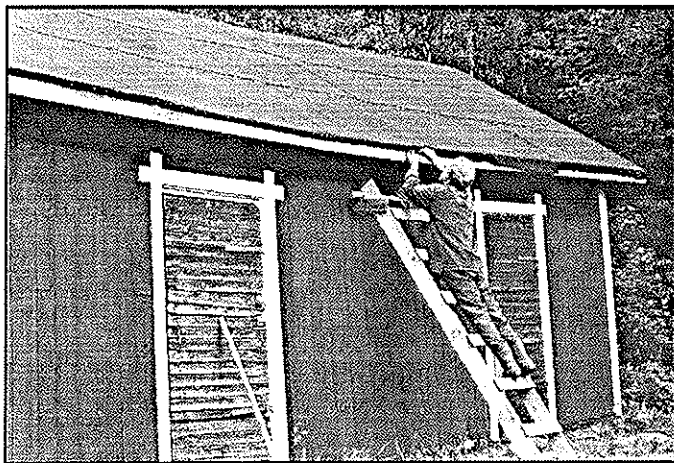
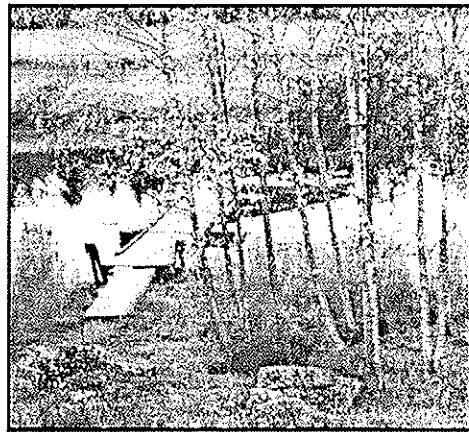
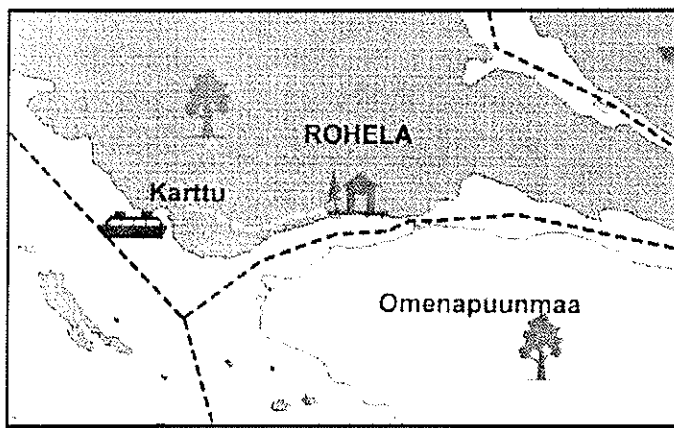
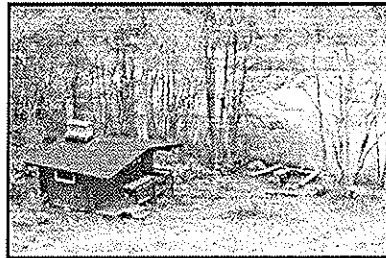
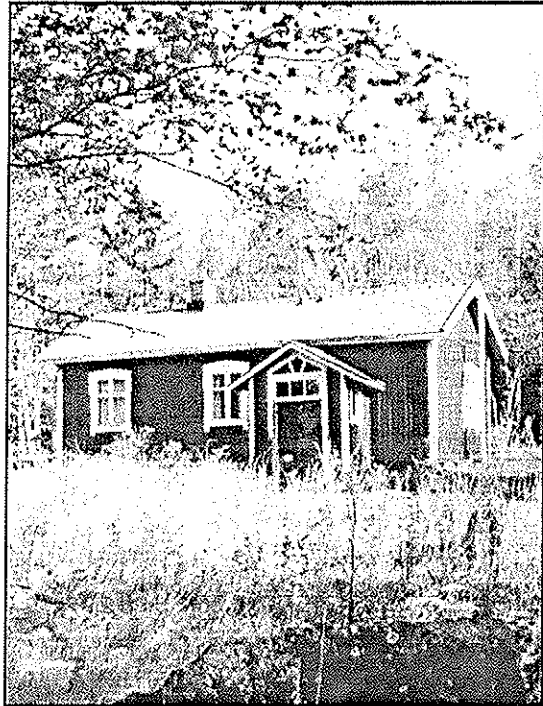
Reksaaren luontopolku kulkee piha-alueen kautta.

Rohela otettiin varaustupakokeiluun vuonna 1999.

Piha-aluetta palautetaan alkuperäiseen asuun raivauksin ja kotieläimiä laiduntamalla.

Saunan miljööseen sopeutumista parannetaan maalaamalla se punamultamaalilla sekä vähäisillä julkisivukorjauksilla.

Vähäisten vuosikorjausten lisäksi korjataan rakennuksien yksityiskohtia, jotka aiemmin on muutettu rakennuksen historialliseen arvoon sopimattomalla tavalla.

E. Kartun leirintäalue

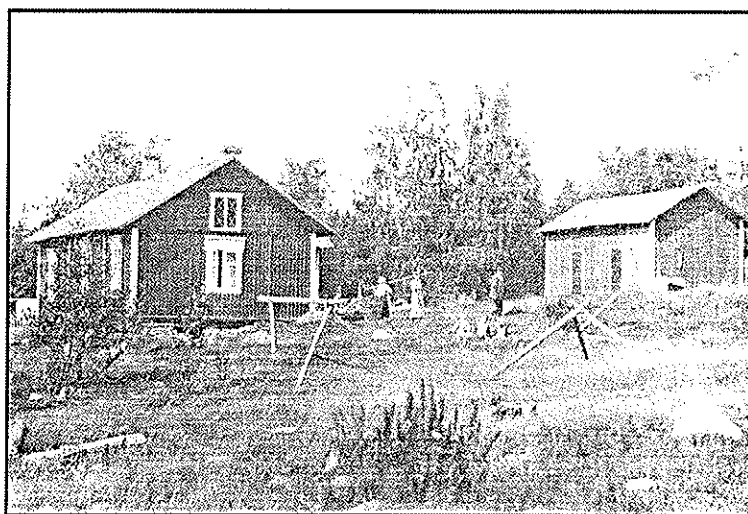
Kartun leirintäalue toimii saaristoretkeilyn tärkeänä tukikohtana.

Saaristoprojektissa kohteena on kuitenkin vain leirintäalueella sijaitseva muinaismuistokohde, Kartunkari kirkonpohja.

Leirintäalueen ylläpitoon on odotettavissa muutoksia. Saaristoretkeilyn kannalta on tärkeää, että leirintäalue säilyy. On todennäköistä, että jokin yhdistys tms. osana omaa toimintaansa ilman merkittävää taloudellista odotusta sitoutuu ylläpitämään alueella retkeilyn peruspalvelut.

Karttu on yksi vanhoista saaristolaistiloista. Vanhan piirteet ovat vielä näkyvillä, vaikka yleisilme muistuttaakin nykyään enemmän leirintäaluetta kuin kalastajan ja pienviljelijän torppaa.

Alueen vetovoimaisuutta lisäisi varjostavan ja samalla hyttysiä suosivan havupuuston vähentäminen. Vanha kuva kertoo avoimen pihapiirin perinteestä.

F. Luontopolut

F.1 Omenapuunmaan luontopolku

Omenapuunmaan luontopolku sijaitsee luonnonsuojelualueella, jolle on sekä manner- että vesiyhteys.

Omenapuunmaan luontopolku on ollut saaristoinfraprojektin kokeilukohde. Palaute on osoittanut, että järjestetyillä luontokohteilla saaristossa on runsaasti kysyntää.

Omenapuunmaan luontopolun sisältöä kehitetään vuodenaikojen vaihtelun huomioon ottavaksi. Informaatiota uudistetaan muutaman vuoden välein vanhojakin kävijöitä kiinnostaviksi.

Levähdyspisteitä toteutetaan luonnonsuojelumääräysten rajoittamalla tavalla. Pitkospuita rakennetaan alueen omasta lehtikuusimateriaalista.

Polun kiinnostavuutta lisätään Vitkatten niittyjen ja Mustanlahden rantaniittyjen palauttamisella.

F.2 Reksaaren luontopolku

Reksaaren luontopolku on leirintäalueen ja Rauman Seudun Luonnonystävien yhteisesti toteuttama luontopolku. Leirintäalueen vieraat käyttävät polkua myös liikuntareittinä.

Polun sisältöinformaatiota uudistetaan projektin ja aiempien toteuttajien yhteistyönä.

Reitin varteen rakennetaan levähdyspisteitä.

F.3 Unajanlahden lintukeskus

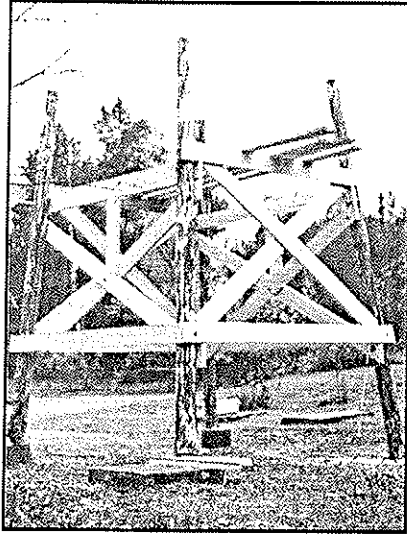
Omenapuunmaan kokeilussa tuli esille tarve manneryhteyden päässä olevalle saaristoluontokohteelle. Saaristoinfraprojektissa ryhdyttiin toteuttamaan toista vastaavaa, mutta lintuihin keskittyvää kohdetta Unajanlahden Hylkkariin.

Hylkkari on Metsähallituksen omistama vanha laidunsaari, johon nyttemmin on maayhteys.

Käyttöoikeussopimuksen laatiminen kesti kauan. Projektin aikana lintukeskusta ei saatu rakennettua valmiiksi. Koska kohde sijaitsee kaukana PRE Raumanmeren kansallispuiston alueesta, hanketta ei jatketa sen merkeissä, vaan ympäristöviraston omana työnä.

Hylkkarille on kohoamassa lintutorni, nuotiorinki puuvarastoiineen, käymälä, infotauluja, kiikarointiorsi, opasviittoa ja muita lintukeskuksen perusrakennelmia. Alueella olevaa vanhaa kesämökkiä hallitsee Rauman Seudun Luonnonystävät ry. He toimivat alueen "vartijoina" ja tarjoavat tilaa myös ryhmien infotilaisuuksiin.

Toimintaa suunnataan erityisesti päiväkotij- ja peruskouluikäisille lapsille.

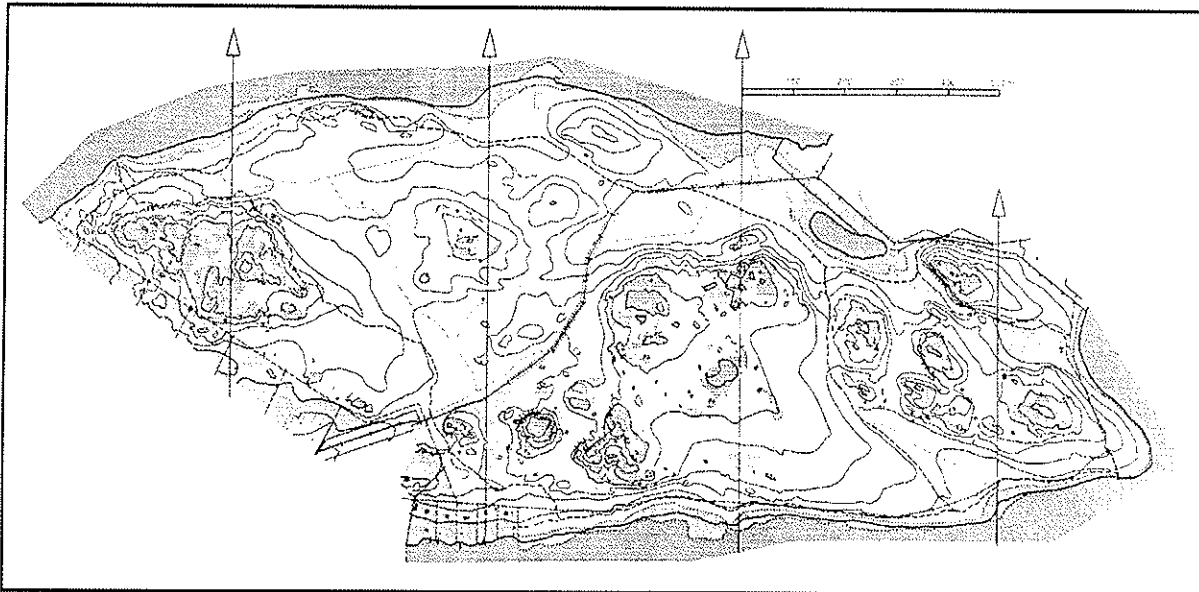

Unajan kohteessa yhteistyötahoina ovat Metsähallituksen lisäksi kylätoimikunta, Unajan Metsästäjät ja Rauman Seudun Luonnonystävät.

Rakenteissa sovelletaan Metsähallituksen laatunormistoa ja piirustuksia.

Omenapuumaan luontopolun ensimmäinen kesä oli täynnä palautetta. Kielteisesti värittyneet kommentit tulivat yleensä reitiltä eksyneiltä. Vaikka tarjolla oli karttapiirros keltaisin täplin ja oranssi-sinisin nauhoin merkitystä polusta, sillä pysyminen oli ilmeisen hankalaa. Onhan polku kohtalaisen pitkäkin.

Kokemuksen perusteella alueesta on laadittu suunnistuskarttatekniikalla digitaalinen kuvaus, johon on kätevästi piirrettävissä luontopolku rasteineen ja muine informaatioineen.

G. Sukelluskohteet

Rauman merialueella tiedetään olevan lähes sata laivan hylkyä. Arveltu hylkymäärä on suurempi, sillä haaksirikoista on suhteellisen tarkkaa tietoa vasta 1700-luvulta lähtien. Sukellustoiminta Rauman edustalla on vilkasta. Tulevaisuudessa vedenalaiset seikkailut saattavat kaivata nykyistä enemmän toiminnan kanavointia.

Sukellustoimintaa tuottavat sukellusseurat sekä -yritykset. Näillä toimijoilla on tärkeä rooli myös tarvittavan infran tekemisessä. Ympäristövirastossa olevan sukellustietämyksen takia on se projektin jälkeenkin sopiva yksikkö koordinoimaan sukelluskohteiden varustelua.

G.1 Santkarin pooki

Santkarin pooki on vanha, valoton merimerkki. Rakennus on siirtynyt merenkulkulaitokselta Rauman kaupungin omistukseen. Rakennus on kunnostettu Vanhan Rauman korjausrakentamiskeskuksen organisoimana.

Santkari on keliherkkä kohde, johon ei voida keskittää merkittävästi toimintaa.

Kohteen arvo on hyvässä vedenalaisessa luonnossa.

Rantautumista helpottamaan asennetaan rantaveteen yksi kiinnityspoju.

Pookirakennusta ylläpidetään tilapäisen majoittumisen ja sateensuojan paikkana. Pookiin ei sijoiteta yöpymisvälineitä.

G.2 Riskonpöllän sukelluspuisto

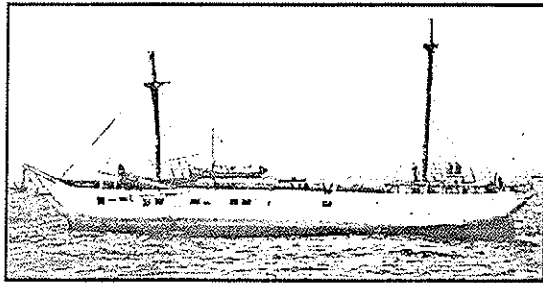
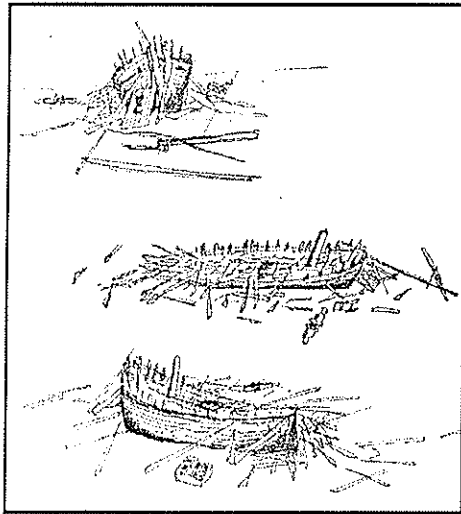
Riskonpöllän sukelluspuisto on sukellusseuran toteuttama kohde aivan Rauman sataman edustalla. Saaristoprojekti on ollut mukana vain informaatio"arkun" toteuttamisessa saarelle.

Kohteessa on vanha laivan hylky, sukellusharjoittelua varten upotettu troolari, sukelluskello ja muita sukeltamisen apuvälineitä. Projekti yhteistyössä sukellusseuran kanssa tuottaa kohteen informaatioaineistoa sekä edistää kohteen kehittämistä. Sukelluspuisto on muutoin projektista erillinen hanke.

Sukellusseura on tarjolla myös liikuteltavan sukelluslautan toteuttajaksi. Sukelluslaite teknisyydestään huolimatta tukee saaristoluonnon säilymistä kun saarien käyttöpaine tukikohtina vähenee. Lautan ennakoitu ulkonäkö on nostanut epäilyjä sen soveltavuudesta maisemaan. Lautta onkin suunniteltava huolellisesti käyttäen esikuvana vanhoja tukinuiton yms. työlauttoja.

G.3 Vaihtuvat kohteet

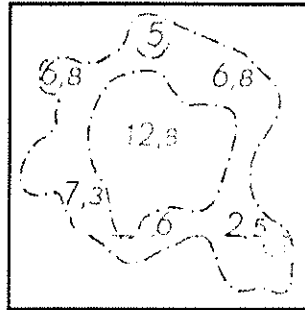
Sukellustoiminnan suuntaamiseksi projekti sijoittaa poijuja aika-ajoin vaihtuviin kohteisiin. Kohteista laaditaan myös esite.

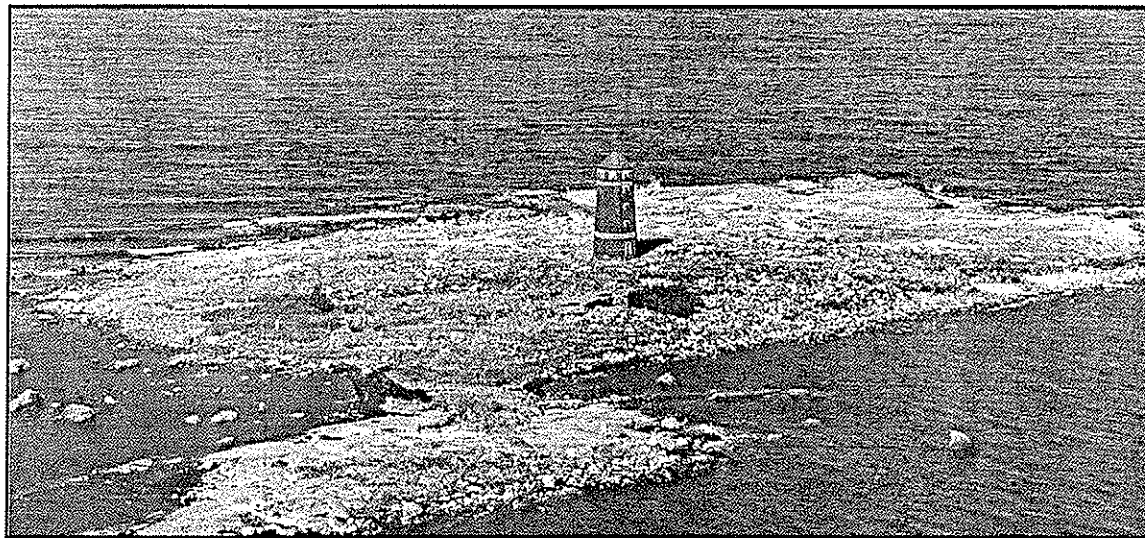
Vuonna 1898 uponnut kuunari Siiwo on jo ikänsäkin puolesta muinaismuistolain rauhoittama.

Raumalaisten juhlallisesti polttohautaaman kuunari Uljaksen hylky löydettiin vasta muutama vuosi sitten.

Useita salaisuuksia on vielä Raumanmeren pinnan alla. Arvoitus vailla vastausta on vielä tällä hetkellä outo pohjan muodostuma Rihniemen suunnalla: kraateriko?

Hyväkuntoinen Santkarin pooki on Rauman saariston "kulmavahtina" karulla luodollaan aivan ulkomeren tuntumassa.

H. Pihluksen laituri

Pihluksen laituri sijaitsee merkityn vesireitin päässä Nurmeksen saarella. Reittiä pääsee, joskin vaivaloisesti kulkemaan enintään noin 1,5 metrin syvyyksellä.

Pihluksen ranta on saariston käytetyimpiä leiriytymisalueita.

Rannan läheisyydessä on myös arvokasta luontoa. Puuston varjelemiseksi tuodaan alueelle polttorankaa.

Maiseman ennallistaminen ja metsänhoitotyöt tuottavat saaristossa runsaasti polttorankaa.

Nuotio- ja laavupaikkojen puuhuolto ei pidä viedä liian palvelevaksi. Polttopuun laatu muistuttakoon luonnosta haettujen nuotiotarpeiden laatua.

I. Kylmä-Pihlaja

Kylmä-Pihlaja on kulttuurihistoriallisesti arvokas majakkasaari. Luotsitoiminta on loppunut, mutta majakka säilyy merenkulkua ohjaavana. Merialueen viranomaisilla on myös tarvetta sataman osittaiseen käyttöön.

Projektin tavoitteena oli saada Kylmä-Pihlaja matkailukäyttöön. Matkailukäytön runkona ovat säännöllinen, tiheä vesibussiliikenne sekä pienveneily saaren suojaiseen satamaan. Rakennuksiin sijoitetaan kahvila-, ravintola ja majoitustoimintaa sekä kansallispuiston opastuskeskukselle ominaista näyttely- ja informaatiotoimintaa.

Projektin aikana Rauman kaupunki on ostanut saaren rakennuksineen. Kohteen käyttöä varten on perustettu toimikunta. Kiinteistö on kaupungin talotoimen hallinnassa. PRE Raumanmeren kansallispuisto -projektin tavoitteena on edelleen Kylmä-Pihlajan käyttö aiotun kansallispuiston keskuksena.

Saaristoprojektin tarjoamat eväät Kylmä-Pihlajan retkeily- ja matkailukäytölle toiminnan aloitusvaiheessa ovat:

- Opas saarella kahdessa vuorossa kesäaikana. Aiheena koko saariston luonto ja kulttuuriperintö sekä retkeilypalvelut.
- Saari saaristoisännän tukikohtana.
- Oppailla saaren varastorakennusten yhteydessä toimipiste ja ulkopuolella oppaan tapaamispaikka infotauluineen.
- Kalastuslupien myynti kaupungin kalavesille. Kalastuksen tukitoimia.
- 2-3 nuotiopaikkaa, joista yhdessä savustuspönttö.
- Viitoitettu polku, jota pitkin voi kulkea tuntematta syyllisyyttä pesivien lintujen häirinnästä. Polun varrella mahdollisuus avomeriuintiin (ei järjestetty uimaranta).
- Piilokoju, jossa kiinteä kiikarointimahdollisuus mielenkiintoiseen luontokohteeseen, esimerkiksi hautovaan lintuun.
- Näyttelyaineistoa päärakennuksen seinillä.

J. Kuuskajaskari

Kuuskajaskari on noin 26 hehtaarin kokoinen, puustoinen linnakesaari noin puolessa välissä Rauman saaristonauhaa.

Projektin tavoitteena on ollut saaren ja sillä sijaitsevien rakennusten saaminen yleiseen käyttöön.

Saari rakennuksineen on nyttemmin kaupungin omistuksessa. Käyttöä suunnittelee tällä hetkellä Rauman kaupunginhallituksen asettama toimikunta.

Kuuskajaskari ei ole mukana PRE Raumanmeren kansallispuisto -projektin rahoitushakemuksen suunnitelmassa. Saarella on kuitenkin tärkeä rooli suunnattessa tavoiteltuja matkailija- ja retkeilijävirtoja.

KUUSKAJASKARI
Toimintaa tarjolla

SYNERGIA

LIIKETOIMINTA

- Elämysmatkailu-keskus
- Koulutuskeskus
- Hotellipalvelut
- Ravintolapalvelut
- Lomamökkivuokraus
- Saunapalvelut

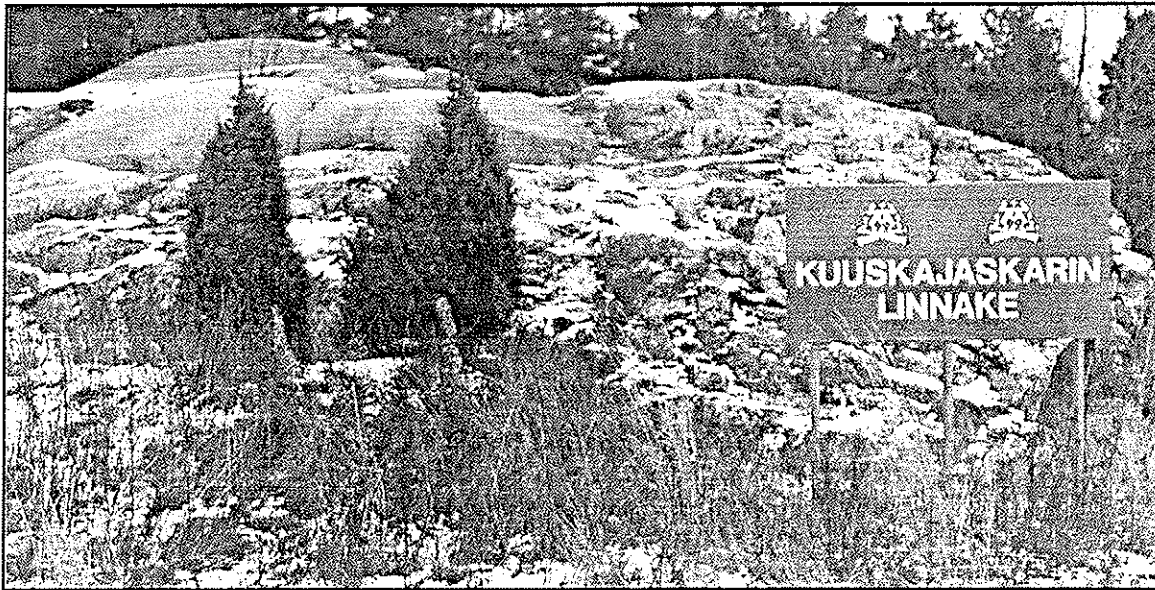
**HARRASTUS- JA PIENIMÖÖ-
TOINEN LIIKETOIMINTA**

- Sukeltajakohde
- Kalastusmatkailutukikohta
- Varikuulapelikenttä
- Me.ontamatkailutukikohta
- JetSki-kohde
- Vesibussi-kohde
- Elokuva festivaalit
- "Perts ja Kihu"-seikkailumaa
- "Tanssit tykkihallissa"
- Musiikkitahtomat
- Luontokeskus-opastuskeskus
- Rannikkotyöstö-perinnetoiminta
- Kasematti-yöpymiset
- Merimuseotoiminta
- Suurleirit
- Vierassatamapalvelut
- Kuntorata
- Palloilukenttä
- Näkötorni
- Ampumarata

Saaristoprojektin aikana Kuuskajaskarin käytön kaavailuissa oheiset kalvot olivat usein esillä olevia työvälineitä, kun saaristoprojektihanketta esiteltiin eri tahoilla.

KUUSKAJASKARI
Rakennukset, bruttoala

<ul style="list-style-type: none"> • varasto, 53 • asuinparitalo, 120 • asuinparitalo, 120 • lämmin varasto, 316 • lämmin varasto, 120 • varasto, 125 • miehistöparakki, 240 • suksivarasto, 95 • paikokalavarasto, 17 • varasto, 103 • varasto, 300 • varasto, 300 • asuinparitalo, 120 • asuinparitalo, 70 • hitsaamo, 25 • tauluvarasto, 76 	<ul style="list-style-type: none"> • sauna, 148 • pumppuhuone, 31 • asuinrivitalo, 315 • asuinrivitalo, 419 • asuinrivitalo, 315 • talousrakennus, 143 • öljyvarasto, 70 • varasto, 10 • varasto, 46 • kasarmi-rakennus, 5057 • ampumakatos, 103 • ampumakatos, 46 • ampumakatos, 58 • krysillä, 48 • öljyvarasto, 21 • VÄLILINSA, 8866
--	---

Kuuskaajaskari oli projektin alkuvaiheessa ykkösehdokkaana kansallispuistokeskukseksi. Neuvotteluja puolustusministeriön kanssa käytiin (aikaisempien vaiheiden jälkeen) nimenomaan "kolmikantasopimusta" tavoitellen. Yhteydenpito alkoi vuonna 1998. Prosessi päättyi alkukesällä 1999 konseptiin, jossa puolustusministeriö luovuttaa nimellistä vuokraa vastaan linnakesaaren rakennuksineen Rauman kaupungille siihen saakka kunnes saari siirtyy Metsähallitukselle osana kansallispuistoa. Siirto Metsähallitukselle olisi ollut myös vastikkeeton. Hallinnan tilapäisessä siirtymisessä kaupungille olisi mukana siirtynyt myös kiinteistön ylläpitovastuu.

Asia selostettiin kaupunginhallitukselle. Kaupungin tekninen virasto teki selvityksen kiinteistön pidon kustannuksista: 1,35-1,55 milj. mk/v. Elinkeinotoimi ryhtyi etsimään saarelle matkailuyrittäjä: kiinnostusta oli, mutta kipinä ei roihautanut. Asia ei päätynt kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi asti.

Kiinteistön siirryttyä Kapiteeli Oy:n hallintaan kaupunki päätyi suoraviivaisempaan ratkaisuun. Kuuskajaskari, Kylmä-Pihlaja ja kaupungin aikoinaan valtiolle lahjoittama mannertontti ostettiin kaupungille 5,5 milj. markan hinnalla.

Kuuskaajaskarin ongelmana on kiinteistömäärän suuruus. Yhtenä toteuttamisvaihtoehtona, johon saaristoprojektin näkökulmaa tuotiin mukaan, oli toiminnan ja toteutuksen porrastaminen:

- maapohja ostetaan kaupungille kuin muutkin yleiseen käyttöön tarkoitettut saaristoalueet, mikä takaa laajan vapaan liikkumisen saarella
  - osa mökeistä ja rivitaloista sekä vastaavista rakennettavista kohteista luovutetaan kaupungille ostamisen jälkeen kiinteistöyhtiön kautta yksityiseen loma-asumiseen, jonka toiminnan tuotolla katetaan laituri-, tie-, valaistus- yms perusinfrakustannuksia
  - "sekundääriset" rakennukset kuten varastot, hallit, kasematit sekä ampuradat luovutetaan harrastusyhdistyksille ja elämysmatkailun pienyrittäjille kohteiden kunnossapitovelvollisuutta vastaan
  - kasarmirakennus suurimpana taloudellisena riskinä käsitellään omana yksikkönään, jonka tulevaisuuden ratkaisemiseen odotettiin ehdotuksessa myös Kapiteeli Oy:n panosta
- Kustannuspaineen kurissa pitämiseksi pidettiin mahdollisena, että osa rakennuskannasta puretaan. Mikäli järkevää käyttötarkoitusta ei löydy, ei käyttämättömän rakennuskannan rappeutuminenkaan vähennä kiinteistönhankinnan arvoa kokonaisuutena. Tulevaisuuden käyttäjille saari on hyvä kohde.

II. Toimintaa ja infoa

EHDOTUKSET

Tässä luvussa kuvataan sellaisia projektitoimenpiteitä, jotka eivät luvussa I ole selvästi tulleet esille.

A. Saaristolaiselämän muistumia Pinokarissa

Projektin ja Rauman 4H-yhdistyksen kanssa toteutetaan Pinokarin saaristotilalla kaikille avoimia talkootapahtumia. Sisältöä ovat heinän niitto, perunan istutus ja nosto, pärekaton tekeminen, näreaidan rakentaminen, yrttimaa, punamullan keitto ja maalaus, luonnontalouteen kuuluva keräily sekä eläinten laiduntaminen.

Toiminta ulottuu myös vaellusreiteille ja Rohelaan.

Toiminta kehitetään paikallisen 4H-yhdistyksen vakiintuneeksi toimintamuodoksi.

Yhteistoimintaa on kokeiltu lampaiden laiduntamisessa.

B. Talkooleireillä luonnonlaitumia ja hakamaita

Projektissa kunnostetaan osa vanhoista niitty-, laidun- ja hakamaista. Tärkeimmät kohteet ovat Rohela, Vitkatten niityt ja Omenapuunmaan eteläranta.

Kunnostus tapahtuu paljolti metsurityönä, mutta työhön liitetään talkootapahtumia alueiden tunnetuksi tekemiseksi, luontoaktiivisuuden kanavoimiseksi ja elämymatkailun tukemiseksi.

Leirit toteutetaan joko valtakunnallisen yhteistyötahon kanssa tai paikallisesti.

C. Saaristoisäntä

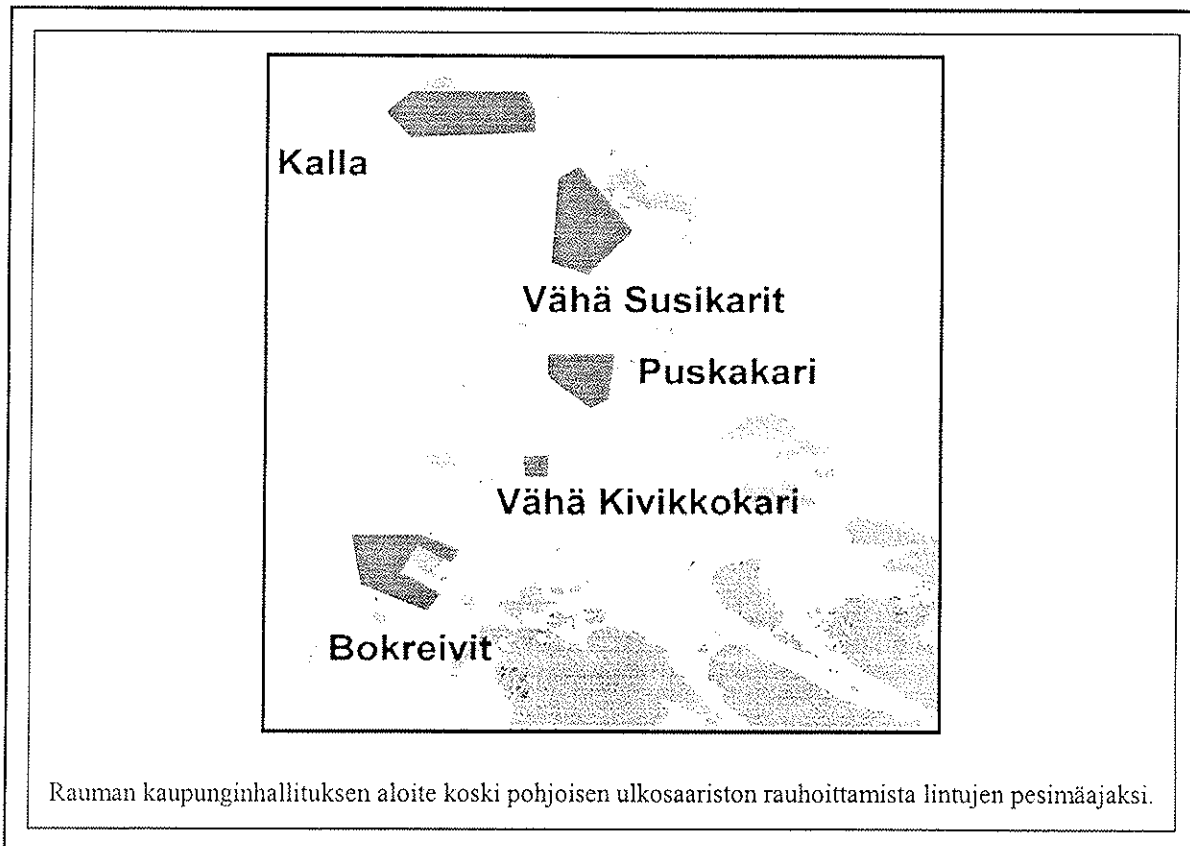
Jo kokeiltua saaristoisäntä-toimintaa jatketaan. Saaristoisäntä toimii varaustupien ja muiden rakennettujen kohteiden talonmiehenä, yhtenä kalastuksenvalvojana, veneenkuljettajana, leiriytymisen opastajana sekä retkeilijöiden avustajana tarvittaessa.

Kokeiluaikana ilmeni kysyntää muutaman hengen ryhmien kuljettamiselle vesitse. Tähän tehtävään tulisi kuitenkin löytää muu ratkaisu kuin saaristoisännän tarjoama kyyti. Avainasemassa saattaa olla rinnalla toteutettava elämysmatkailuprojekti: pystyykö se organisoimaan maksullista "taksivene"-toimintaa.

D. Rauhoitusten edistäminen

Mikäli kansallispuistoratkaisu viipyy, tarvitaan pesimäsaarien rauhoitusta.

Ympäristöministeriössä oleva ulkoluotojen pesimäaikaisen mairinnousukiellon aloite ei ole edennyt.

E. Tiedon hankintaa

Tässä raportissa ei ole kuvattu olemassa olevaa tietoa alueen luonnosta. Siitä on olemassa omat raporttinsa.

Olemassa oleva tieto runsaudestaan huolimatta on vajavaista. Lisätutkimusta edellyttävät erityisesti hyönteisten esiintyminen. Projektin aikana uuden tiedon hankkimisesta oli esimerkkinä pikkuapollo-selvitykset Oulun yliopiston tekeminä.

Luontotiedon hankkimisen ja erityisesti sen seurannan välineeksi tarvitaan saaristosta nykyistä huolellisempia karttakuvauksia. Kokeiluna on laadittu tarkka ja selkeä karttapohja Omenapuumaasta.

F. Tiedon jakamista

Saaristoprojektin aikana on kokeiluna tehty muutama saaristoaiheinen esite sekä saariston yleistä mielikuvaa luova juliste.

Juliste on saanut hyvän vastaanoton. Esitteiden jakelussa on ollut ongelmana luontevien jakelupisteiden puuttuminen.

Kokeiluesitteet on laadittu seuraavista aiheista:

- Omenapuumaan luontopolku
- Rohelan varaustupa
- kalastusalueet ja -järjestelmä
- seitsemän vihjettä vierailijoiden rantautumispaikoiksi
- Kartun leirintäalue (oma hanke)

Jokaisesta uudesta valmiista tuotteesta laaditaan jatkossa oma esite. Uusina keskeisinä jakelupaikkoina ovat Kiikartorni ja Kylmä-Pihlaja.

G. Kalastus

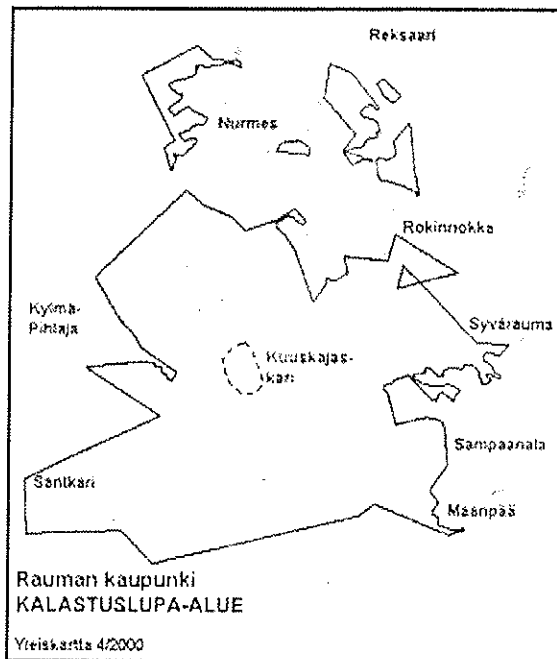
Rauman kaupunki omistaa saaristossa noin 5000 hehtaaria kalavettä. Lupajärjestelmää muutetaan siten, että lyhytaikaisesti saaristossa vierailevat voivat kalastaa.

Valtakunnallisen viehelupajärjestelmää täydennetään kohtuullisen halvoilla paikallisilla luvilla. Verkkolupamyyntiin lisätään lyhytaikaisen kalastuksen lupa.

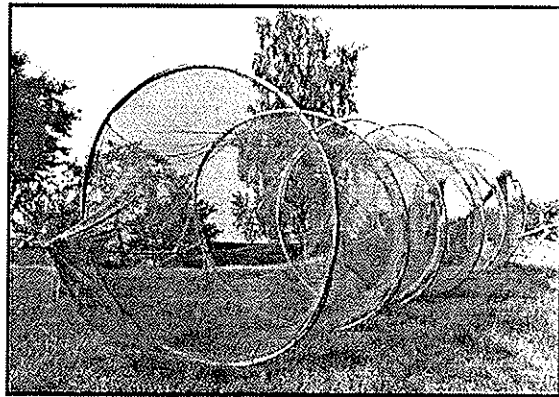
Myyntipisteitä lisätään. Kalastuslupa sisällytetään varaustupamaksuun.

Luvan myynnin yhteyteen liitetään kokeiluna mahdollisuus vuokrata kalastusvälineitä.

Rauman kaupungin kalastuslupien myyntialue on laajentumassa kartan kuvaamasta tilanteesta myös Kuuskajaskarin ja Kylmä-Pihlajan rantavesille.

Kalastusmatkailua on jo Raumanmerellä. Kalastusta vanhoilla pyydyksillä ei vielä ole otettu matkailutuotteistoon.

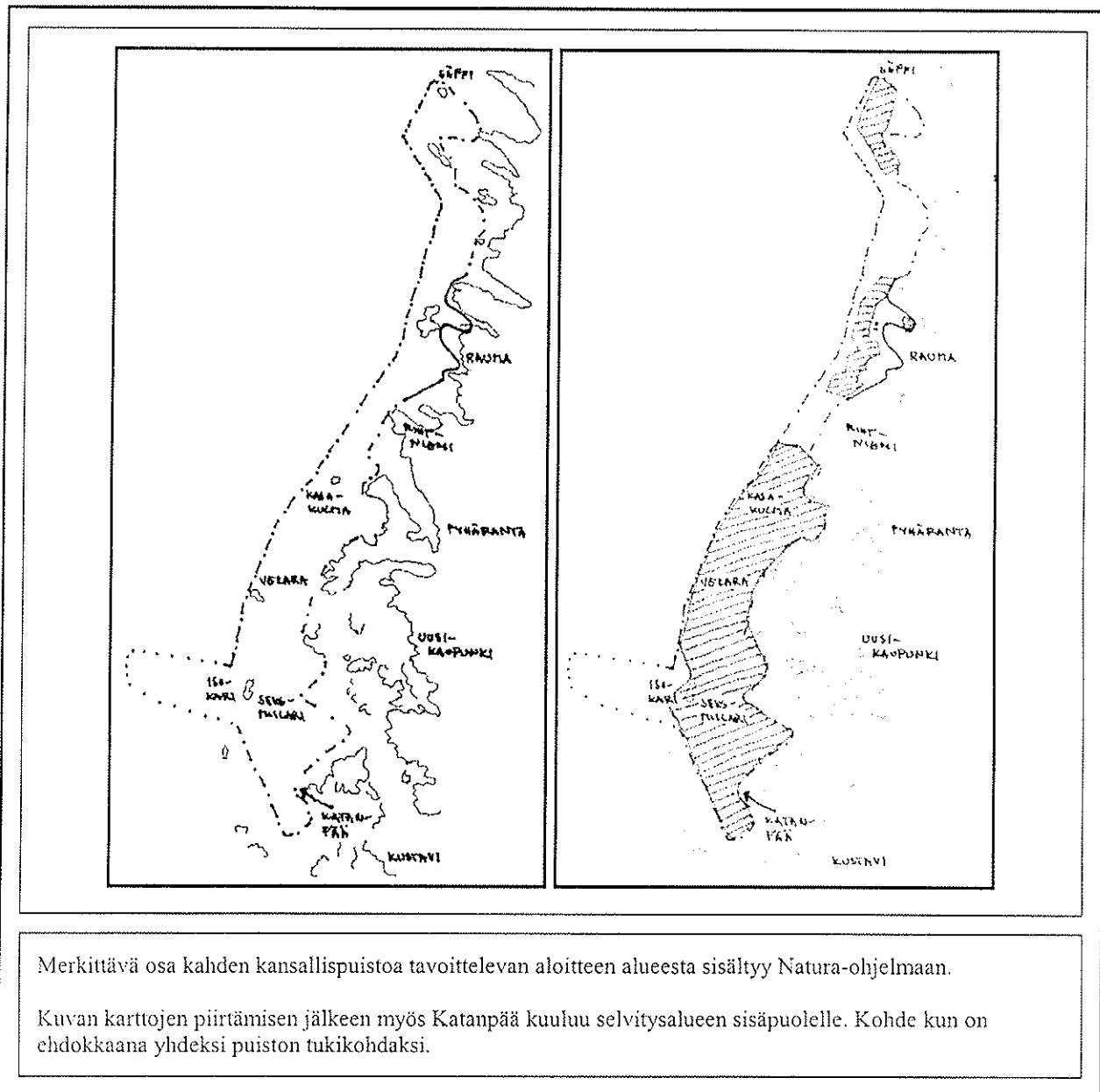

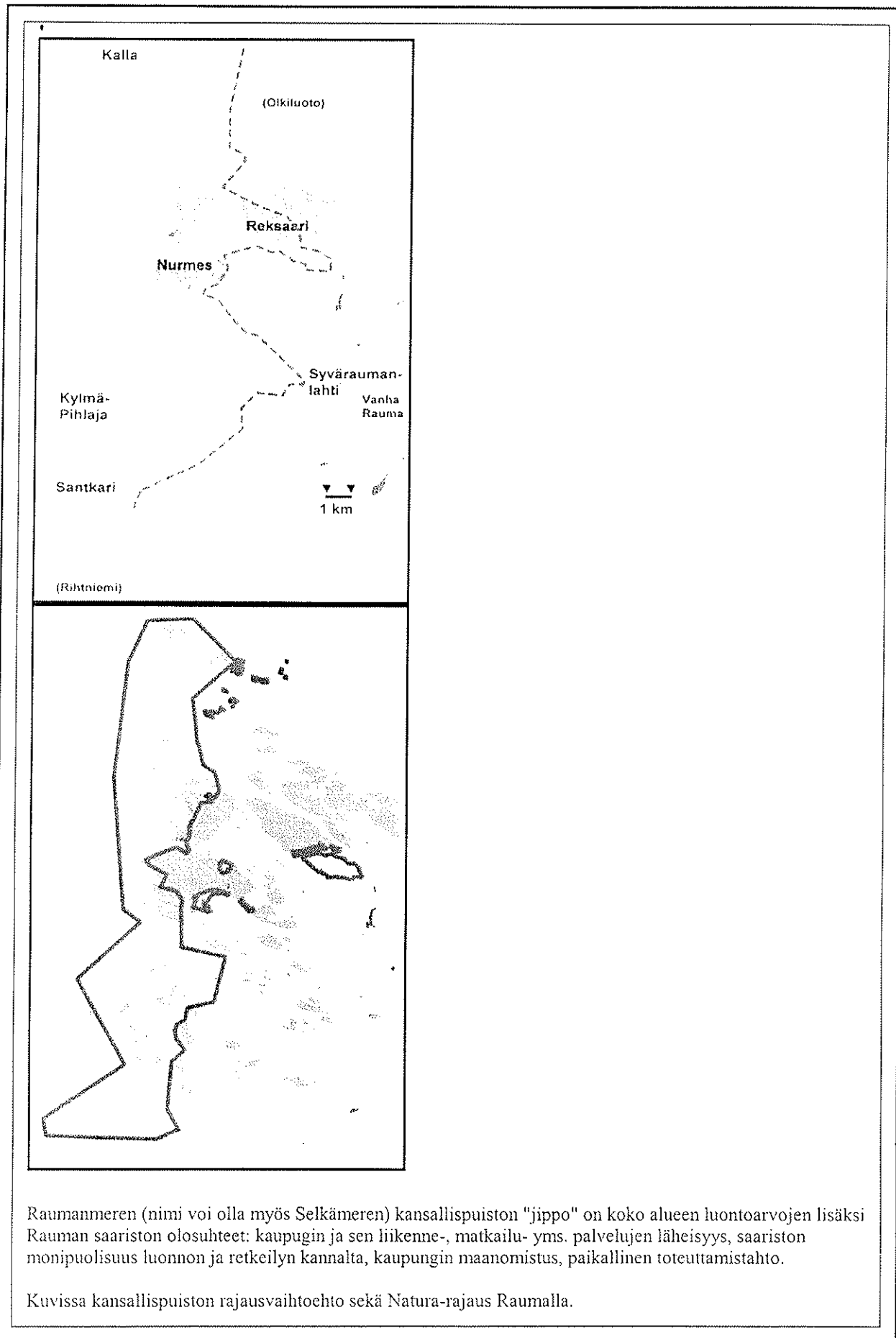
III. Raumanmeren kansallispuisto todeksi

PERUSTELTU NÄKÖKANTA

"Rauman saaristo toiminta- ja luonnonympäristönä"- eli "saaristoinfra"-projekti 1998-2000 oli Raumanmeren kansallispuisto -aloitteen testausta. Testin välineitä olivat suunnittelu, kokeilu ja mielipideilmaston tunnustelu.

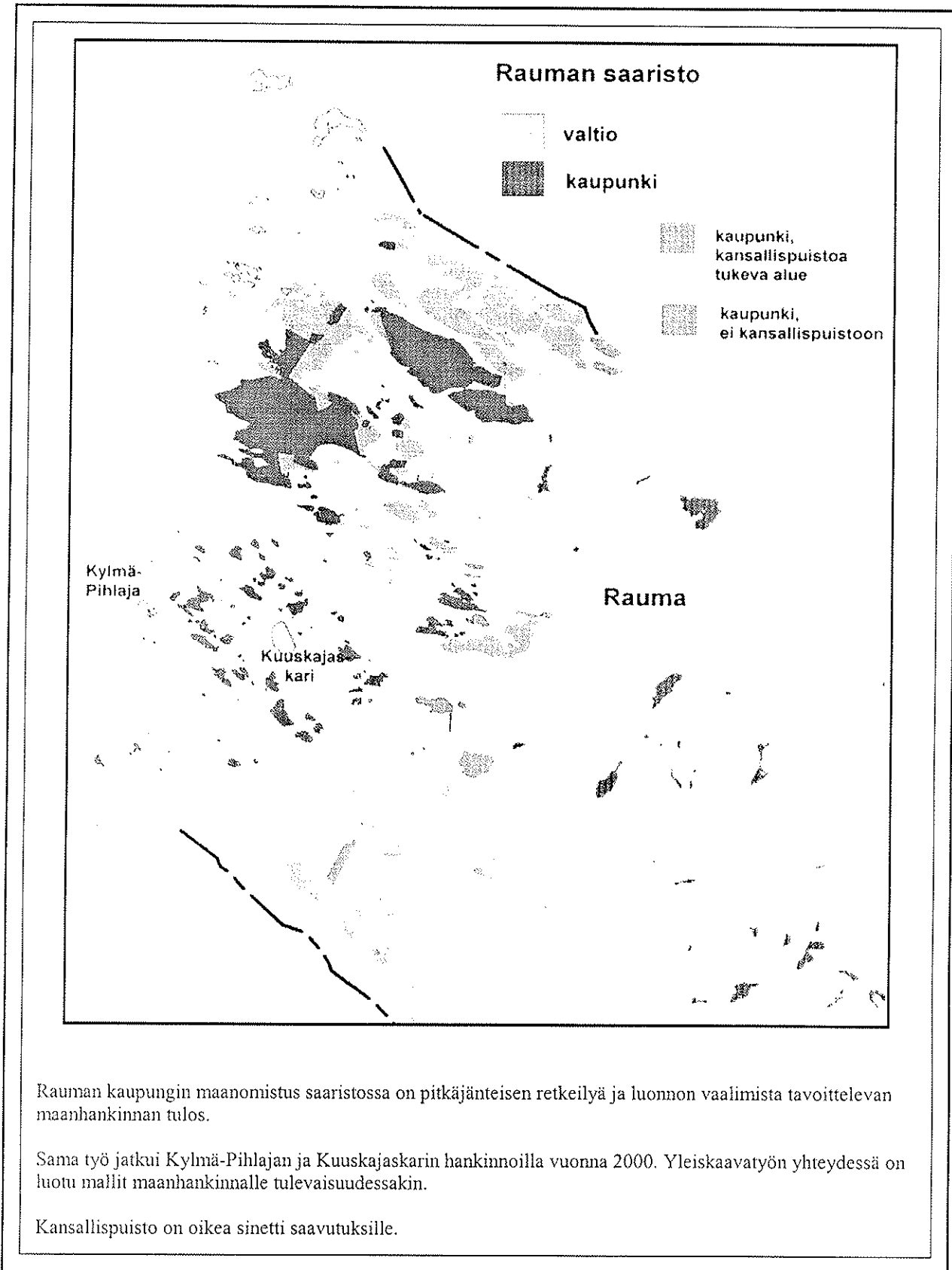
Tämä raportti osaltaan ilmaisee testin tuloksia. Tässä luvussa niitä täydennetään edellä oleviin suunnitelmiin nähden.

Raumanmeren (nimi voi olla myös Selkämeren) kansallispuiston "jippo" on koko alueen luontoarvojen lisäksi Rauman saariston olosuhteet: kaupungin ja sen liikenne-, matkailu- yms. palvelujen läheisyys, saariston monipuolisuus luonnon ja retkeilyn kannalta, kaupungin maanomistus, paikallinen toteuttamistahto.

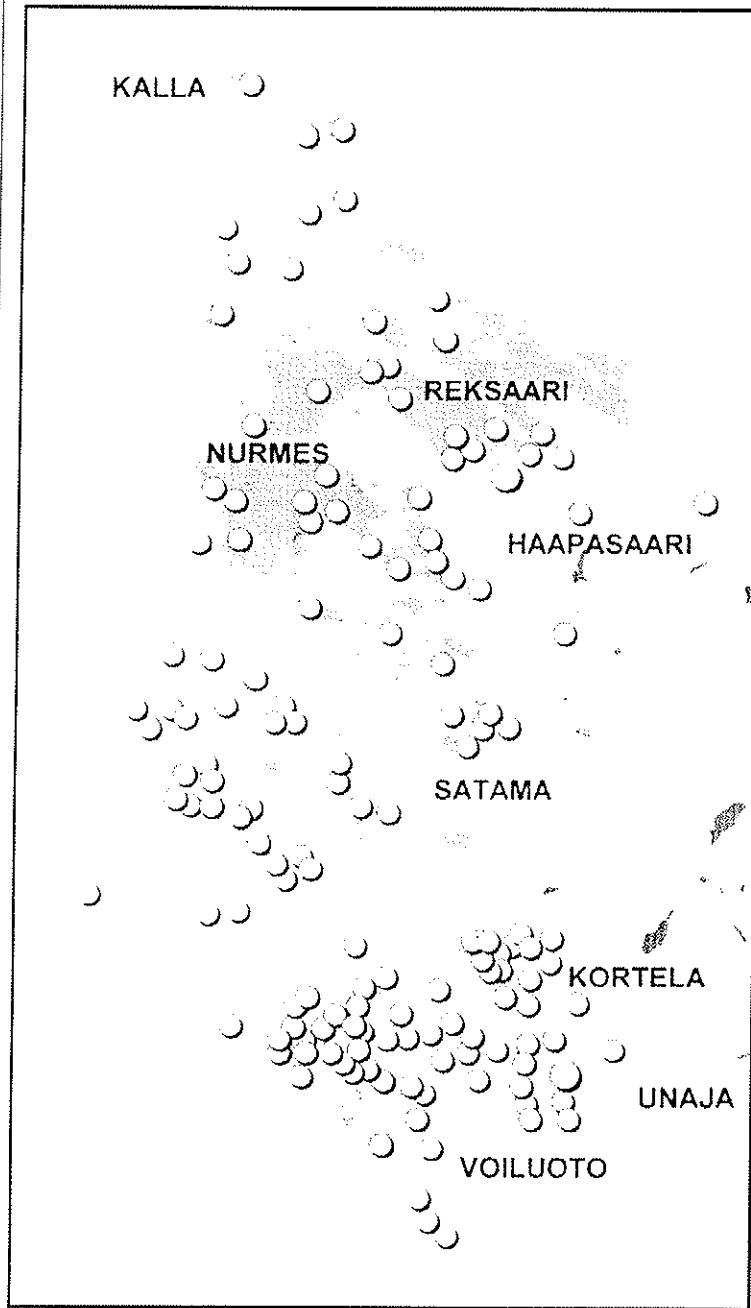
Kuvissa kansallispuiston rajausvaihtoehto sekä Natura-rajaus Raumalla.

Rauman kaupungin maanomistus saaristossa on pitkäjänteisen retkeilyä ja luonnon vaalimista tavoittelevan maanhankinnan tulos.

Sama työ jatkui Kylmä-Pihlajan ja Kuuskajaskarin hankinnoilla vuonna 2000. Yleiskaavatyön yhteydessä on luotu mallit maanhankinnalle tulevaisuudessakin.

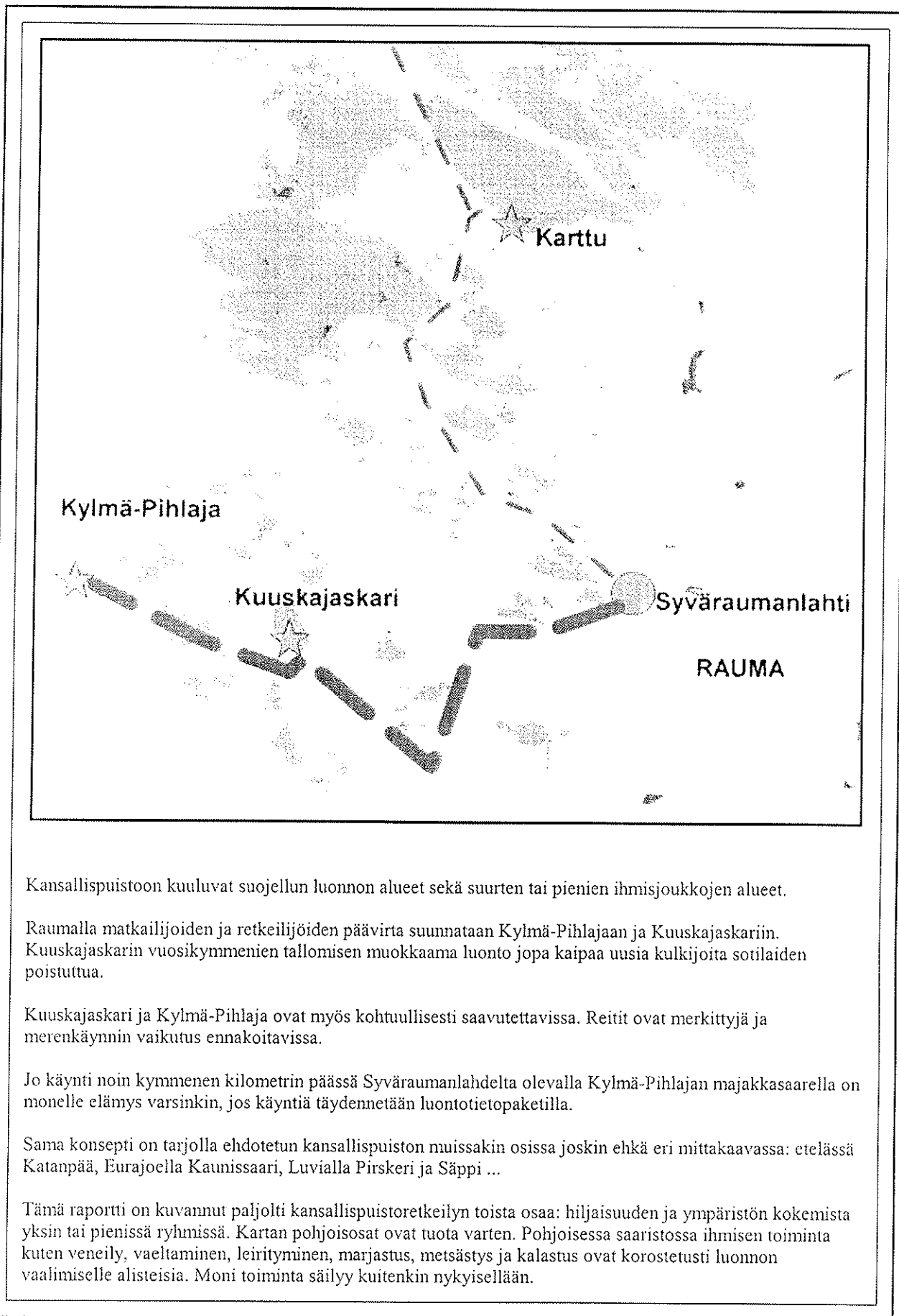
Kansallispuisto on oikea sinetti saavutuksille.

Rauman saariston inventoituja luontokohteita on paljon. Inventoimatonta on myös paljon.

Olemassa olevankin tiedon perusteella voidaan arvioida, että uhka luontoarvojen tuhoutumiselle kaakkoisessa mökkisaaristossa on suuri. Kohteet ovat pienialaisia ja kilpailevan maankäytön puristuksissa. Luonnon vaalimisessa toiveet kohdistuvat ehdotetun kansallispuiston alueelle.

Kansallispuistoon kuuluvat suojellun luonnon alueet sekä suurten tai pienien ihmisjoukkojen alueet.

Raumalla matkailijoiden ja retkeilijöiden päävirta suunnataan Kymä-Pihlajaan ja Kuuskajaskariin. Kuuskajaskarin vuosikymmenien tallomisen muokkaama luonto jopa kaipaa uusia kulkijoita sotilaiden poistuttua.

Kuuskajaskari ja Kymä-Pihlaja ovat myös kohtuullisesti saavutettavissa. Reitit ovat merkittyjä ja merenkäynnin vaikutus ennakoitavissa.

Jo käynti noin kymmenen kilometrin päässä Syväraumanlahdelta olevalla Kymä-Pihlajan majakkasaarella on monelle elämys varsinkin, jos käyntiä täydennetään luontotietopakettilla.

Sama konsepti on tarjolla ehdotetun kansallispuiston muissakin osissa joskin ehkä eri mittakaavassa: etelässä Katanpää, Eurajoella Kaunissaari, Luvialla Pirskeri ja Säppi ...

Tämä raportti on kuvannut paljolti kansallispuistoreikeilyn toista osaa: hiljaisuuden ja ympäristön kokemista yksin tai pienissä ryhmissä. Kartan pohjoisosat ovat tuota varten. Pohjoisessa saaristossa ihmisen toiminta kuten veneily, vaeltaminen, leirityminen, marjastus, metsästys ja kalastus ovat korostetusti luonnon vaalimiselle alisteisia. Moni toiminta säilyy kuitenkin nykyisellään.

Onko kaikki hyvin? Tarttiskohan sittenkin tehdä jotain?

Rauman saaristoa on värittänyt villin lännen meininki. Saaret on koettu rakentamattomiksi joutomaiksi. Tiedon lisääntymisen myötä ympäristön vaurioittaminen on vähentynyt, mutta projektinkin aikana ristiriitoihin törmättiin.

Edellä on jo kuvattu leiriytymisen ongelmia. Raumalainen ilmaisjakelulehti jopa julkaisi närkästyneen kesäviittäjän kommentit, kun kaupunki oli syksyllä siivonnut leirirakennejätteet.

Poikkeuksellisena episodina Nurmeksens länsirannalla pistooliampuskelija harjoitteli aseensa käyttöään jääsulun äärellä oleskeleviin lokkeihin.

Lain moottorikelkkakielto ei tuntunut uskottavalta pelkkien lehtikirjoitusten antaman informaation perusteella. Tilanteeseen saatiin huomattava parannus vasta kun merivartioston paikallispäällikkö kokosi yleiseen tilaisuuteen moottorikelkkailijoita. Tilaisuudessa tehtiin yhdessä selväksi, että Rauman kaupunki maanomistajana ei ole antanut lain tarkoittamaa lupaa yleiseen moottorikelkkailuun alueellaan.

Moottorikelkkakielto tuntui oudolta, kun talviset autorallit Nurmeksessa ovat vielä hyvin muistissa. Niiden merkinä on keskellä saarta vielä jäljellä epätoivoisen oloinen liikenteen ohjausmerkki. Kieltoimerkin, puomien ja moottorikelkkakiellon tarkoituksena on ollut alueen erämaisyyden säilyttäminen ja erityisesti erään pesintänsä talvella aloittavan suuren luontokappaleen lisääntymisen turvaaminen.

Saaristoluonnon vaalimisesta huolta kantavilla on käsitys, että kansallispuistotoiminnan avulla oikeat käyttäytymismallit omaksutaan viimeistenkin klondykehenkisten joukossa.

"Rauman saaristoinfra"-projektin loppuvaiheessa pidettiin kansallispuiston toteuttamismahdollisuuksia haarukoiva tilaisuus. Seuraavassa projektin yhteenvetävä kannanotto tilaisuuden keskusteluun. Taustalla ovat lukuisat projektin merkeissä käydyt keskustelut kansallispuistoaloitteen tekijöiden, kuntien, maakuntahallinnon, raumalaisten poliittisten päättäjien ja viranhaltijoiden, yhdistysten, yksittäisten henkilöiden, kansalaisopisto- ja kylätoimikuntaryhmien, liike-elämän edustajien, elämysmatkajärjestäjien ja -asiantuntijoiden, Metsähallituksen ja valtion ympäristöhallinnon kanssa.

Saariston luonto tarvitsee kansallispuistoa, koska se on...

- kilpailukykyinen maankäyttömuoto
- länsirannikon savupiippuväestön asennekasvattaja ja tiedon lisääjä
- portti lisääntyvään luontotutkimukseen ja sitä kautta suojelutaitoon

Raumanmeren kansallispuisto on otollinen tilaisuus, koska...

- pohjana pitkäjänteinen kaavoitus, maanhankinta ja luonnonsuojeluohjelmatyö
- paikallinen mielipide hyväksyy hankkeen
- paikalliset toimijat panostavat hankkeeseen
- hankkeeseen voidaan liittää paikallista matkailun ja ympäristön osaamista

Maakunta tarvitsee kansallispuistoa...

- kansallispuistoverkon vajeen täydentäjänä
- elinkeinoperustein
- maakunnan julkikuvan muodostajana

Sanomalehti on yleisen mielipiteen peili, kun mukaan otetaan kirjoituksesta saatu palaute. Turun Sanomien pääkirjoitus joulukuussa 2000 tukee kansallispuiston ideaa. Kirjoituksessa on myös nähtävissä jatkotyön painopiste: Metsähallituksen tarvitseman rahoituksen järjestäminen.

TS 4.12.00

Kansallispuisto vaatii hoitorahansa

Selkämerelle haetaan kansallispuistoa kahdella aloitteella. Satakunnan luonnonsuojelupiiri on esittänyt Raumanmeren puiston perustamista, Vakka-Suomen luonnonystävät eteläisen Selkämeren kansallispuistoa.

Raumalla on yhdistetty esitykset yhdeksi Raumanmeren kansallispuistoksi, joka ulottuisi ulkosaaristossa yhtenäisenä vyöhykkeenä etelässä Uudenkaupungin eteläpuolelle Seksmiilarin saareen ja pohjoisessa Luvian edustan Säppiin.

Rauman edustalla kansallispuisto koukkaisi sisäsaaristoon, jossa siihen liitettäisiin kaupungin maita ja vesialueita. Rauman kaupungilla on saaristossa omistuksessaan maata yli tuhat hehtaaria. Tuoreimmat hankinnat ovat puolustusvoimille tarpeettomaksi käynyt Kuuskajaskarin linnakesaari ja Kylmäpihlajan majakka- ja luotsiasemasaari.

Raumalla ollaan vakuuttuneita siitä, että kansallispuiston perustaminen edistäisi luonnonsuojelua ja olisi savupiippurannikon ihmisille hyvä asennekasvattaja ja portti luonnon tuntemukseen ja suojelutaitoon. Aikakin olisi otollinen, kun pohjana on pitkäjänteinen maanhankinta ja luonnonsuojelutyö, paikallinen mielipide hyväksyy hank-

keen ja siihen voidaan liittää paikallista matkailuosaamista.

Selkämeren aloitteiden lisäksi Suomessa on vireillä kymmenkunta muutakin esitystä uusiksi kansallispuistoiksi. Ympäristöministeriössä hankkeisiin on tarkoitus ottaa kantaa ensi vuoden alkupuoliskolla.

Ministeriössä uusien kansallispuistojen perustamisintoa hillitsee epä tietoisuus rahoituksesta. Kansallispuistot ovat suojelualueista eniten henkilökuntaa vaativia ja kalleimpia ylläpidettäviä. Saaristopuistossa on vielä omat ylimääräiset kustannuksensa.

Selkämeri on ansainnut oman hyvin hoidetun ja varustetun suojelualueensa, mutta ympäristöministeriön varovaisuus on viisautta. Uusien kansallispuistojen perustaminen ei ole järkevää, ellei ole takeita myös niiden ylläpidon vaatiman rahoituksen järjestymisestä.

Nykyisissäkin kansallispuistoissa, kuten Saaristomerellä kansallispuistossa ja pääkaupunkiseudulle tärkeässä Nuuksiossa, on vielä rahoitusta odottavia parannustarpeita. Raumanmeren hankkeen puolesta puhuu kuitenkin kaupungin valmius luovuttaa omia maitaan valmiine rakennuksineen ja rakennelmineen osaksi kansallispuistoa.

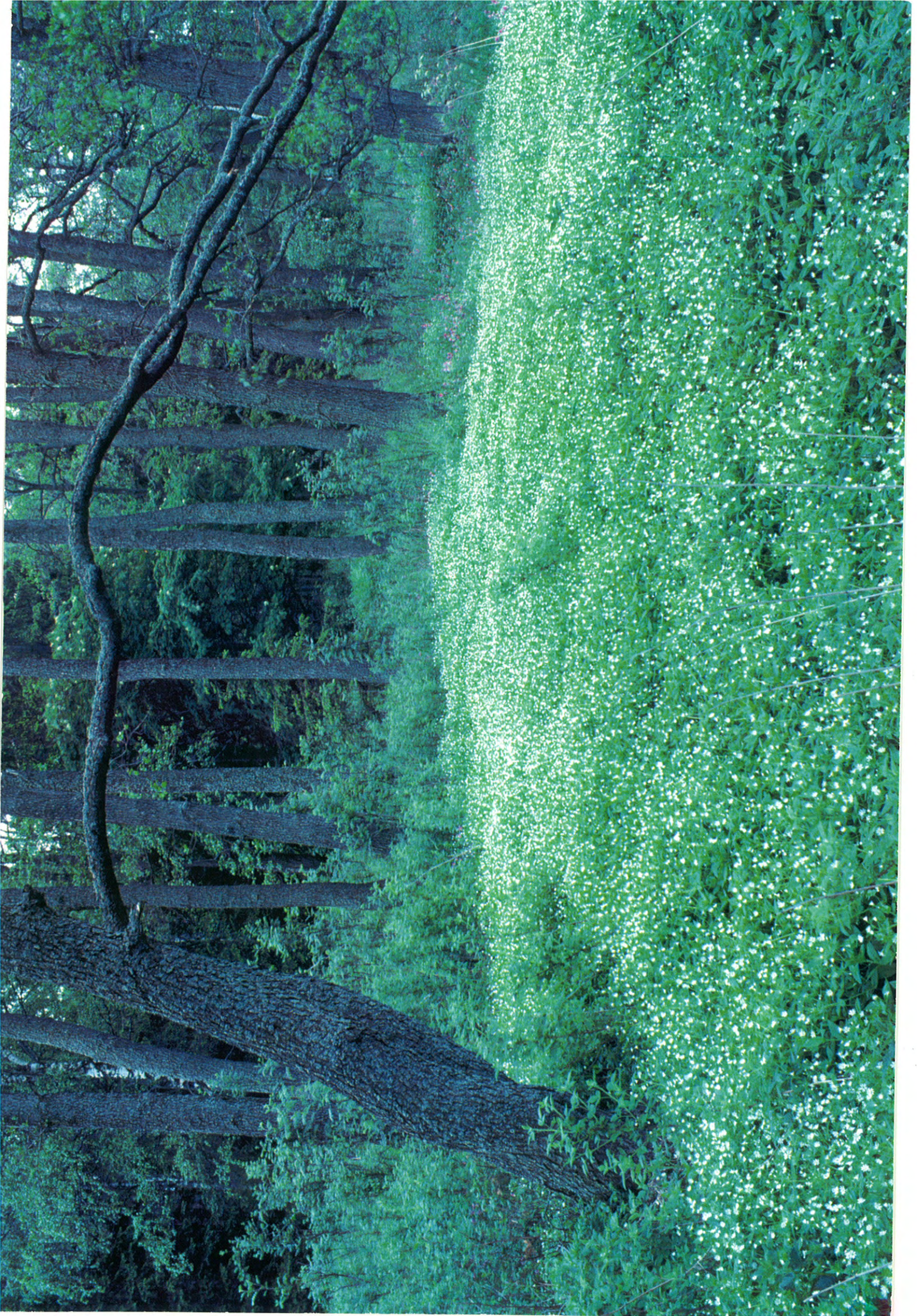
k.
k.
p.
ly
se

taa
idei
F
tävi
hän
enä.
kois
rille

Kir
peri
kulj

Bei
rinnö
mine.
vaan s
Sanoje
suuden
ma ovi
suhteess
Tradit
meää ja p
tapa, jok
lsuuden
sin ju
tradit
Su
essa
ditie
peru
dek
mi
se
v
i

IV. SUUNNITELMAN PÄIVITTÄMINEN

"Saaristoinfra" -projekti on ollut tavoitteiden tunnustelua. Hankkeeseen kuuluneet toteuttamiskokeilut on pidetty sellaisina, että niistä vetäytyminen ei olisi aiheuttanut oleellista hukkapanostusta.

"PRE Raumanmeren kansallispuisto" -projektissa kone pyöri jo isommalla vaihteella.

Suunnitelmaa päivitetään osahankekohtaisilla, yksityiskohtaisimmilla suunnitelmissa toteuttamisen järjestystä vastaavasti.

"PRE Raumanmeren kansallispuisto" -projektiin kutsutaan seurantaryhmä, johon kuuluu edustus Rauman, Eurajoen sekä Luvian kunnista, Satakuntaliitosta, Satakunnan luonnonsuojelupiiristä, valtion ympäristöhallinnosta, Metsähallituksesta sekä yhteytenä eteläisen Selkämeren toimijoihin Uudenkaupungin kaupungista.

Rauman kaupungissa viiteryhmänä toimii kaupunginhallituksen asettama "Raumanmeri" -toimikunta.

Kyömpölaian maatieke ja luotikkamaatömmäteen olevan hyvässä kunnossa. Torin ukopit
TS 2.12.06
elle kaavaillaan kansallispu
le kunnollista suojelua. Myönteistä suhtautumista saapala. vai maistaa on epäilly katseva. hoitokäin luovutuksesta. Luonnonsuojelupiiri. Ilkka Heikkisen mielestä valtiolta ei lu. ikkain. Seuraksi luonne. mittävästi. vartija luovutteen kansallispuistoyöy. eläinhon ja niiden palveluvaru. tuitten parantaminen. Rauman ympäristöhallinnonohje. Jan Juhani Korosen mielestä suojel. kaat. valtuutus vireydyttä ja rei. kettijöitä. Hänen mielestään kintat saati. tarsi tulla arvioituaan nimosta, ja. Ka auk. Tiedä S. a. Puust. Uuden. vian ed. TARKET.

"Raumanmeri" -toimikunta ilmaisi heti työnsä aluksi painotuksiaan nimeämällä kaupungin organisaatiossa työskentelevän Raimo Sundelinin toimikunnan sihteeriksi. Luontokuvaaja ja koko kansallispuistoalueen tuntija voi nyt tuoda työhön panoksensa "virkatyönä", ei vain vapaaehtoistyöntekijänä.

